

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De Nationale Arbeidsraad als factor van maatschappelijke vooruitgang^(*)

1. De voorlopers van de Nationale Arbeidsraad.

De wet van 29 mei 1952, die de Nationale Arbeidsraad in het leven riep, consacreeerde in feite een reeds bestaand organisme, dat van 1944 tot 1952 zonder wettelijk statuut heeft gefunctioneerd onder de benaming « Algemene Paritaire Raad ».

Deze Algemene Paritaire Raad was de laatste en misschien de belangrijkste voorloper van de Nationale Arbeidsraad, doch hij was niet de enige: tussen 1887 en 1940 hebben inderdaad verschillende instellingen beurtelings of gelijktijdig een min of meer belangrijke rol gespeeld in de sociale verhoudingen tussen werkgevers en werknemers, zowel op het nationale vlak als op het niveau van het beroep, de streek en de onderneming.

Na de stakingsbewegingen en de onlusten, die in Henegouwen en Luik in 1886 plaatsgrepen — gebeurtenissen die werkelijk aan de grondslag liggen van de uitbouw van onze sociale wetgevingen — werd bij koninklijk besluit van 15 april 1886 de Commissie van de Arbeid opgericht, die zich met de eerste reglementeringen op sociaal gebied, nl. de begrenzing van de kinderarbeid en het verbod van de mijnarbeid voor de vrouwen, heeft beziggehouden. De Commissie van de Arbeid heeft ook sommige bepalingen in verband met de arbeiderslonen voorgesteld en ze deed suggesties tot oprichting van hulp-, voorzorg- en pensioenkassen, alsmede voor de oprichting van verzoeningsraden.

Een van de eerste suggesties van de Commissie van de Arbeid werd verwezenlijkt door de wet van 16 augustus 1887 betreffende de nijverheids- en arbeidsraden. De taak van die Raden was drievoudig.

In geval van arbeidersgeschil moesten zij naar de middelen tot verzoening zoeken, zij dienden de wetgever advies te geven in verband met sociale kwesties en ten slotte moesten zij de werkgevers en arbeiders de gelegenheid schenken over hun gemeenschappelijke belangen te beraadslagen.

Er werden in ons land 77 nijverheids- en arbeidsraden opgericht, die weliswaar niet steeds werden ge-

waardeerd, zelfs niet door de belanghebbenden. In hun rol van adviserende lichamen kenden zij het meeste succes.

Boven de nijverheids- en arbeidsraden werd bij koninklijk besluit van 7 april 1892 de *Hoge Arbeidsraad* opgericht, die tot taak had advies uit te brengen over de hem door de Regering voorgelegde kwesties in verband met de arbeid en de ontwerpen uit te werken die hem zouden gevraagd worden.

De Hoge Arbeidsraad werd in de eerste plaats belast met de voorlichting van de kwesties die aan de diverse nijverheids- en arbeidsraden dienden te worden voorgelegd en met de samenvatting van de wensen der organen in gezamenlijke voorstellen, welke aan de Regering moesten worden voorgelegd.

De sociale wetten die tot in 1911 het licht zagen werden door die Raad uitgewerkt, ik noem o.m. die op het werkplaatsreglement, op de arbeidsovereenkomst, op de vergoeding van de arbeidsongevallen, op de zondagsrust, enz.

De Hoge Arbeidsraad was paritair samengesteld uit ondernemingshoofden en werknemers, en bovendien namen aan zijn werkzaamheden deel, personen bijzonder bevoegd in economische en sociale wetenschappen.

Na de eerste wereldoorlog werd, op 31 maart 1920, de Hoge Raad opnieuw ingesteld en hij werd onder meer geraadpleegd over de toepassing van de wet op de vrouwen- en kinderarbeid, de wet op de achturedag en de 48 urenweek en de wet op de zondagsrust.

De Hoge Arbeidsraad, die een belangrijke taak had vervuld, werd bij koninklijk besluit van 8 november 1935 vervangen door de *Hoge Raad van Arbeid en Sociale Voorzorg*.

Deze nieuwe Raad telde twee afdelingen, de eerste nam de bevoegdheid over van de vroegere Hoge Arbeidsraad, de tweede hield zich bezig met de problemen inzake sociale voorzorg.

In beide afdelingen waren in gelijk aantal vertegenwoordigd, de ondernemingshoofden, de meeste representatieve arbeidsorganisaties en de deskundigen inzake economische en sociale kwesties.

De Hoge Raad van Arbeid en Sociale Voorzorg was eveneens een adviserend orgaan en hij heeft o.m. medegewerkt aan de wetgeving betreffende de vacantie der loonarbeiders en de wijziging van de wet

(*) Rede uitgesproken op de plechtige stichtingsvergadering van de Antwerpse Afdeling van de Belgische Vereniging voor de Maatschappelijke Vooruitgang (20 oktober 1962).

betreffende de leerovereenkomst. Hij heeft de voorontwerpen voorbereid met betrekking tot de arbeidsreglementering in de glasindustrie, tot de mijnarbeid, alsmede met betrekking op de huisarbeid en het werkplaatsreglement.

Na de bevrijding hebben we de *Algemene Paritaire Raad* gekend die tot 1952 heeft gewerkt.

Het uitgangspunt voor de oprichting van de *Algemene Paritaire Raad* was het «ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit» dat tijdens de oorlog klandestien werd uitgewerkt door werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers en dat o.m. voorzag in de oprichting van een *Algemene Paritaire Commissie*.

Deze Commissie zou o.m. tot taak hebben de geschillen, welke door de paritaire comité's niet konden bijgelegd worden, in behandeling te nemen voor een nieuwe verzoeningspoging. Zij zou de sancties moeten bestuderen welke dienen genomen tegen diegenen die de algemene verbindend verklaarde beslissingen van de paritaire comité's niet zouden naleven.

Voorts zou, in de geest van de opstellers van het «ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit», die Commissie de voortzetting zijn van de Hoge Raad van Arbeid en Sociale Voorzorg.

De Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg heeft op 19 december 1944 de *Algemene Paritaire Commissie* ingesteld. Die oprichting was louter officieus want de Commissie had geen reglementair statuut en de bijzonderste regels van haar werking werden door het gebruik bepaald. Enkele maanden na haar oprichting werd haar benaming veranderd in «*Algemene Paritaire Raad*», dit om meer nadruk te leggen op het feit dat de Commissie, in tegenstelling met wat werd voorgeschreven in het pakt der sociale solidariteit, haar activiteiten vooral heeft gericht op het uitbrengen van adviezen over kwesties in verband met de arbeid, de sociale zekerheid en de sociale verzekering.

Deze Raad was eveneens paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de meest representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties en werd voorgezeten door de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg of door een Hoge ambtenaar van de Administratie.

In feite heeft de Heer *Henri Fuss*, eertijds Secretaris-Generaal van genoemd Ministerie, jarenlang op kundige wijze de *Algemene Paritaire Raad* voorgezeten. Naast zijn werkzaamheden heeft de *Algemene Paritaire Raad* regelmatig beroep gedaan op de medewerking van deskundigen en van ambtenaren. Deze medewerking is in de praktijk zeer vruchtbaar gebleken.

De *Algemene Paritaire Raad* heeft actief medegewerkt aan de voorbereiding van verschillende wijzigingen aan sociale wetten, zoals die op de ondernemingsraden, de arbeidsongevallen, de arbeidsovereenkomsten, de werkplaatsreglementen e.a. Hij heeft eveneens herhaalde malen de beslissingen uitgevoerd welke tijdens de Nationale Arbeidsconferenties werden getroffen, o.m. in verband met de vergoeding voor de feestdagen en het statuut van de syndicale personeelsafgevaardigden der ondernemingen.

De *Algemene Paritaire Raad* kende vooral tijdens de eerste jaren van zijn werking een grote activiteit. Nadien verminderde het belang van zijn functies door de tot standkoming van nieuwe instellingen welke hem een deel van zijn activiteit ontnamen, o.m. de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de Commissie van Advies inzake Sociale verzekering, de Hoge Raad voor Veiligheid, Hygiëne en Verfraaiing der Werkplaatsen, de drieledige looncommissie.

Alhoewel verschillende pogingen in die zin werden

ondernomen heeft de *Algemene Paritaire Raad* nooit een wettelijk statuut gekregen. Nochtans werd in verschillende koninklijke besluiten verwezen naar het voorafgaand advies van deze Raad, en wat meer is, in verschillende besluiten werd bepaald dat hij vooraf moest geraadpleegd worden.

De kwestie van een wettelijk statuut van de *Algemene Paritaire Raad* werd opnieuw gesteld ingevolge de uitvaardiging van de wet van 20 september 1948.

Verschillende initiatieven van de Regering en van het Parlement werden in die tijd genomen en zij hebben uiteindelijk geleid tot de goedkeuring van de wet van 29 mei 1952 tot inrichting van de *Nationale Arbeidsraad* waarover wij het nu meer bepaald zullen hebben.

2. Bevoegdheid van de Nationale Arbeidsraad.

De bevoegdheid van de *Nationale Arbeidsraad* is van louter consultatieve aard. Ze wordt bepaald in de artikelen 1 en 10 van de organieke wet, alsmede in enkele sociale wetten welke in sommige welbepaalde gevallen eisen dat de *Nationale Arbeidsraad* een gemotiveerd advies zal uitbrengen.

a) Consultatieve opdrachten voorspruitend uit art. 1 van de wet.

De voornaamste opdracht van de *Nationale Arbeidsraad*, ligt besloten in genoemd artikel 1 luidens hetwelk de Raad tot taak heeft aan een Minister of aan de wetgevende Kamers, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanvraag van deze Overheden en in de vorm van verslagen, die de verschillende in zijn midden uiteengezette standpunten weergeven, alle adviezen of voorstellen te doen geworden omtrent de algemene vraagstukken van sociale aard, welke de werkgevers en de werknemers aanbelangen, alsmede adviezen uit te brengen over de geschillen van bevoegdheid, welke tussen de paritaire comité's kunnen rijzen.

Deze opdracht komt, op sociaal vlak, overeen met de opdracht van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven op het economisch vlak.

Noch de Minister, noch de wetgevende Kamers zijn verplicht het advies van de Raad in te winnen, zij moeten evenmin de uitgebrachte adviezen of voorstellen opvolgen.

De *Nationale Arbeidsraad*, en dit is wel degelijk de belangrijkste uitbreiding van zijn bevoegdheid als wij deze in verband stellen met de bevoegdheid die aan de *Algemene Paritaire Raad* was toegekend, heeft een *initiatiefrecht* gekregen waardoor hij aan een Minister, aan de Regering, of aan het Parlement uit eigen beweging de verlangens, de suggesties en de desiderata kan laten kennen, welke op sociaal vlak voorkomen. Er kan terloops vermeld worden dat de *Nationale Arbeidsraad* van dit initiatiefrecht reeds een ruim gebruik gemaakt heeft.

b) Consultatieve opdrachten voortspruitend uit art. 10 van de wet.

Artikel 10 van de wet die de *Nationale Arbeidsraad* heeft opgericht, schaft de Hoge Raad voor de Arbeid en de Sociale Voorzorg, de Nijverheids- en Arbeidsraden en de *Algemene Paritaire Raad* af en draagt hun bevoegdheden volledig over op de *Nationale Arbeidsraad*.

Deze bevoegdheden gaan verder dan een louter facultatieve raadpleging: in de gevallen waarin krachtens een wetbepaling de tussenkomst van een van

deze afgeschafte instellingen was voorzien, moet nu de Nationale Arbeidsraad verplichtend door de Regering worden geraadpleegd. Deze is er evenwel niet toe gehouden de door de Raad gegeven adviezen op te volgen.

c) *Consultatieve opdrachten voortspuitend uit sommige sociale wetten.*

Door sommige sociale wetten worden eveneens aan de Raad enkele welbepaalde en eveneens louter consultatieve opdrachten toevertrouwd. Zo voorziet b.v. de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, dat het advies van de Nationale Arbeidsraad moet ingewonnen worden voor de instelling van ondernemingsraden in de ondernemingen welke 50 werknemers in dienst hebben.

Van een andere kant, om nog een voorbeeld aan te stippen, voorziet de wet van 28 april 1958 op de scholing en herscholing van de minder-validen de raadpleging van de Nationale Arbeidsraad voor de vaststelling van het aantal gehandicapten dat verplicht moet worden tewerkgesteld in de ondernemingen van de nijverheidssectoren waar geen paritair comité bestaat of waar het paritair comité niet binnen de vastgestelde termijn voorstellen terzake heeft gedaan.

3. *Activiteit van de Nationale Arbeidsraad.*

Van 7 januari 1953 af, datum waarop de Raad door de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg plechtig werd geïnstalleerd, tot einde 1961, heeft de Nationale Arbeidsraad 155 adviezen uitgebracht. Daartoe behoren er 123 die werden verstrekt op verzoek. Uit eigen beweging werden 32 adviezen uitgebracht.

Bovendien werden onder bescherming van de Nationale Arbeidsraad door de in zijn midden vertegenwoordigde organisaties vijf nationale akkoorden afgesloten, terwijl in 2 adviezen conventionele bepalingen zijn vervat.

a) *Verplichte adviesvragen van een Minister.*

Van de 122 adviezen welke in antwoord op een vraag van de Minister werden gegeven betreffen er 80 een kwestie waarvoor de Minister krachtens een wetsbepaling het advies van de Raad moest inwinnen.

Voor het merendeel betreffen ze loutere uitvoeringsmodaliteiten in een welbepaalde bedrijfssector, t.w. sommige afwijkingen voor bepaalde categorieën arbeiders van de wetten op de arbeidsbescherming, de zondagsrust en de arbeidsduur.

Verscheidende van deze adviesvragen kunnen voor belangrijk worden aangezien, o.m. deze met betrekking tot de opportuniteit, ondernemingsraden in te stellen in de ondernemingen die minder dan 200 werknemers tewerkstellen en waarvoor de Raad heeft voorgesteld, in afwachting van een verdere uitbreiding, ondernemingsraden in te stellen in de ondernemingen die meer dan 150 werknemers tellen. Belangrijk waren ook de adviezen wat de vaststelling van de model-huishoudelijke reglementen voor de ondernemingsraden betreft. In uitvoering van de wet op het gewaarborgd weekloon stelde de Raad een algemeen stelsel van « kleinverlet » voor dat overeenkomstig het advies van de Raad bij koninklijk besluit werd goedgekeurd.

Om advies verzocht over een algemene herziening van het bevoegdheidsgebied van de verschillende paritaire comités, alsmede over de oprichting van

sommige nieuwe paritaire comités, deed de Raad een reeks voorstellen welke nagenoeg alle in het koninklijk besluit van 5 januari 1957 werden overgenomen.

b) *Vrije adviesvragen van een Minister.*

Alhoewel tijdens de activiteitsperiode van de Nationale Arbeidsraad belangrijke sociale maatregelen werden getroffen, denken wij b.v. aan de wetten van 1954 op het contract van dienstverhuring en op de wetten van 1955 en 1957 betreffende de arbeiders- en bediendenpensioenen, werd de Nationale Arbeidsraad niet steeds over alle belangrijke sociale problemen geraadpleegd.

Als wij ons beperken tot de meest interessante vraagstukken waarover om een advies werd verzocht, kunnen wij aanstippen het advies waarbij de Raad zich uitsprak over de invoering van een stelsel van gewaarborgd weekloon, dat nopens een voorontwerp van wet betreffende de bescherming van het loon der werknemers en dat over de evolutie van de verhouding tussen de directe lonen en de totale bezoldiging. De gelijke bezoldiging van de mannelijke en vrouwelijke arbeidskrachten wordt periodiek door de Raad opnieuw onderzocht en de vooruitgang in de verschillende nijverheidssectoren wordt van nabij gevolgd.

Een advies van de Nationale Arbeidsraad lag eveneens aan de basis van de beschikkingen die in de contracten van dienstverhuring zijn ingelast betreffende het onthaal van de jonge werknemers in de onderneming. De Raad sprak zich eveneens uit over een voorontwerp van wet tot invoering van een culturele vacatie.

Over de vastheid van betrekking van de werknemers heeft de Raad gelegenheid gekregen zich uit te spreken wanneer hij om advies werd verzocht over de maatregelen welke dienen genomen om de arbeiders te beschermen tegen de gevolgen van de sluiting van de onderneming.

Inzake de sociale zekerheid deed de Raad verschillende voorstellen tot herziening van de werkloosheidsverzekering, de instelling van het dubbel vacantiégeld en de veralgemening van de twaalf vacantedagen per jaar.

Samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven heeft de Nationale Arbeidsraad zich uitgesproken over het vijfjaren-plan van de Regering voor de economische expansie.

c) *Adviesvragen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.*

In een tijdspanne van bijna 10 jaar hebben de Wetgevende Kamers slechts tweemaal (1) het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen. Nochtans, toen de parlementsleden in 1952 eenparig de wet tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad hebben goedgekeurd, lag het in hun bedoeling dat dit orgaan niet alleen de Regering doch ook hunzelf zou toelaten over de sociale kwesties het advies van de eerste belanghebbenden — t.w. de werkgevers en de werknemers — in te winnen. De twee adviesvragen betroffen het gewaarborgd weekloon en de arbeidsongevallen.

d) *Adviezen uitgebracht uit eigen beweging bij de Wetgevende Kamers.*

De Nationale Arbeidsraad van zijn kant, heeft op eigen initiatief slechts drie adviezen aan de Wetge-

vende Kamers uitgebracht, t.w. betreffende het paritair beheer van de organismen voor sociale zekerheid, het leerlingenwezen in de handel en nijverheid en de omvorming van de werkrechtshraden tot arbeidsrechtbanken.

Bij het advies betreffende het paritair beheer had de Raad, volledigheidshalve en om de parlementsleden een zo klaar en duidelijk mogelijke tekst voor te leggen, een voorontwerp van wet gevoegd dat was voorafgegaan door een bespreking van de artikelen. Sommige parlementsleden hebben in deze procedure een aanslag vanwege de Nationale Arbeidsraad gezien op hun parlementair initiatiefrecht.

Na heel wat discussie heeft de Kamer, ten slotte, er haar bureau mede gelast te onderzoeken op welke wijze de betrekkingen tussen het Parlement en de Nationale Arbeidsraad dienen geregeld. Vooralsnog en deze kwestie dateert van 1954, heeft het Bureau van de Kamer zich, spijtig genoeg, over deze kwestie nog niet uitgesproken.

e) Uit eigen beweging uitgebrachte adviezen aan een Minister.

Uit eigen beweging heeft de Raad 29 adviezen aan een Minister uitgebracht, over zeer uiteenlopende onderwerpen. Als wij ons tot de voornaamste beperken, dan kunnen wij aanhalen: een advies over de herscholing der gehandicapten dat mede aanleiding gaf tot het goedkeuren van de wet van 28 april 1958 betreffende de scholing, de omscholing en de sociale herscholing van de minder-validen.

Aan zijn advies betreffende de versnelde vakopleiding van de volwassen werknemers werd tegemoetgekomen door sommige bepalingen van de wet van 14 februari 1961. Zoals de Raad het heeft voorgesteld worden in het land centra opgericht waar niet alleen werklozen, doch alle volwassen werknemers een scholing of herscholing kunnen doormaken.

Een aanbeveling van de Raad om volgens een eenvormige formule de lonen aan te passen aan de nieuwe index der kleinhandelsprijzen, welke in 1955 werd ingevoerd, werd door de paritaire comités algemeen opgevolgd.

De Raad heeft eveneens diepgaande wijzigingen voorgesteld aan het stelsel van vergoeding voor arbeidsongevallen en voor beroepsziekten. Alhoewel in deze adviezen verschillende eenparige voorstellen door werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers werden gedaan, werd er vooralsnog geen gevolg aan gegeven.

Het gewaarborgd weekloon, dat reeds de aandacht van de Algemene Paritaire Raad had weerhouden, was een van de eerste punten op de agenda van de Nationale Arbeidsraad. Reeds in maart 1953 heeft de Raad in een beginseladvies aan de Minister de standpunten van de onderscheiden partijen in de Raad weergegeven over de invoering van een wettelijk stelsel van gewaarborgd weekloon. Na de uitvaardiging van de wet van 20 juni 1960 heeft de Raad verschillende technische uitvoeringsproblemen in verband met deze wet behandeld. Met deze adviezen werd in grote mate rekening gehouden in het nieuw wetsontwerp, waarbij de Regering voorstelt sommige bepalingen van de wet op het gewaarborgd weekloon te wijzigen.

f) Nationale akkoorden afgesloten onder de bescherming van de Nationale Arbeidsraad.

Het overdragen van de bevoegdheden van de Arbeids- en Nijverheidsraden en van de Algemene

Paritaire Raad aan de Nationale Arbeidsraad, houdt in dat dit orgaan ook een verzoeningsopdracht heeft waardoor het o.m. collectieve overeenkomsten kan laten afsluiten tussen de werkgevers- en werknemersorganisaties welke er deel van uitmaken.

In het raam van deze bevoegdheid heeft de Raad aan sommige problemen, waarvoor langs wettelijke weg moeilijk of slechts na lange tijd een oplossing zou kunnen gevonden worden, een onmiddellijke oplossing trachten te geven door de in zijn schoot vertegenwoordigde organisaties voor te stellen een nationaal akkoord af te sluiten.

Deze akkoorden hebben natuurlijk geen wettelijk bindend karakter. Wij zijn evenwel de mening toegedaan dat ze in feite dezelfde waarde hebben als de beslissingen van de paritaire comités, welke niet bij koninklijk besluit algemeen bindend worden verklaard.

Het meest markante nationaal akkoord werd in 1958 afgesloten en het heeft betrekking op de werking en de opdrachten van de ondernemingsraden. Door dit akkoord wordt een interpretatie gegeven van sommige rechtsbeschikkingen betreffende de ondernemingsraden, welke bij de praktische toepassing moeilijkheden hadden opgeleverd.

Verder werden nog nationale akkoorden afgesloten tot regeling van sommige moeilijkheden die men heeft ondervonden bij de toepassing van de wet tot invoering van het gewaarborgd weekloon.

4. Beoordeling van de wijze waarop de Nationale Arbeidsraad zijn taak volbracht en mogelijke verbeteringen.

Wij kunnen veronderstellen dat tijdens de eerste periode van zijn bestaan, de Nationale Arbeidsraad niet steeds op voldoende wijze door de Regering betrokken werd bij bespreking van actuele vraagstukken, ontwerpen en voorstellen van sociaal-rechtelijke aard, zodat verschillende belangrijke sociale maatregelen werden getroffen zonder dat daarover het advies van de Nationale Arbeidsraad werd ingewonnen.

Sedert geruime tijd, en zeer zeker sedert het ogenblik dat het voorzitterschap mij werd opgedragen, is daarin evenwel een kentering gekomen en men mag zeggen dat over de maatregelen die de Regering op sociaal vlak genomen heeft of nog van zins is te nemen, de Raad steeds in de gelegenheid werd gesteld zijn mening te kennen te geven. Wij denken daarbij inzonderheid aan de wijzigingen die onlangs werden aangebracht aan de verzekering inzake werkloosheid en aan de wijzigingen die de Regering voornemens is voor te stellen aan de wet op de arbeidsduur en aan de wetten op de contracten van dienstverhuring en op het gewaarborgd weekloon.

De Raad is zelfs, zij het dan op onrechtstreekse wijze, betrokken geworden in de volledige studie van de pensioenstelsels, waarmede een speciale Commissie, meer gekend onder de benaming van de Commissie der 33, werd belast.

De Nationale Arbeidsraad als dusdanig, kon deze opdracht niet vervullen, daar hij slechts is samengesteld uit vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers, wijl ook andere pensioenstelsels dienen bestudeerd die buiten de bevoegdheid van deze raadsleden vallen. Ik denk daarbij bv. aan de pensioenstelsels van de ambtenaren, de militairen, de beambten van de provinciale en gemeentelijke overheden.

Het mag als een grote verdienste aan de huidige Minister van Sociale Voorzorg toegeschreven worden, het bedreven werktuig dat de Nationale Arbeids-

raad is » in de mate van het mogelijke te hebben gebruikt.

Inderdaad, het koninklijk besluit van 23 maart 1962 dat deze studiegcommissie opricht, voorziet dat zij zal voorgezeten worden door de Voorzitter van de Nationale Arbeidsraad en dat het Secretariaat zal worden waargenomen door het Secretariaat van de Raad.

Wat het Parlement betreft, dienen wij te betreuren dat vooralsnog de Wetgevende Kamers zo weinig beroep hebben gedaan op de Nationale Arbeidsraad, en wat meer is, dat zij de adviezen welke de Raad bij hen uit eigen beweging uitgebracht heeft, beschouwd hebben als een inbreuk op de prerogatieven van de Ministers en van de parlementsleden in plaats van ze te aanzien als een ernstig hulpmiddel bij de voorbereiding van de wetteksten.

Zoals reeds gezegd, werd reeds in 1954 het Bureau van de Kamer gelast met het onderzoek van de betrekkingen tussen de Nationale Arbeidsraad en het Parlement.

Het is werkelijk een gemeenplaats geworden te spreken over de crisis die onze instellingen doormaken. Alles werd reeds gezegd en geschreven over de te uitgebreide veelvuldigheid van de taken aan de Wetgevende Kamers opgedragen.

Toen ik nog een jong student in de rechten was, heeft men mij geleerd dat als de beste wetten dienden beschouwd, zij die gegrond waren op de instemming van diegenen op wie zij toepasselijk zouden zijn. Wel kan door het louter politiek spel een meerderheid worden gevonden om een bepaalde maatregel in onze wetgeving in te lassen.

Op sociaal vlak zal dit echter, meer nog dan om het even op welk ander gebied, ondoeltreffend zijn, wanneer de sociale maatregel niet rust op een uitgebreid consensus.

Welnu, de Nationale Arbeidsraad schijnt mij de geschikte instelling om, als ik het zo mag uitdrukken, de graad van algemeenheid van toestemming met een sociaal-rechtelijke bepaling te meten.

Ik ben dan ook de mening toegedaan, dat onze wetgever aan zichzelf en aan het land een grote dienst zou bewijzen, moest hij meer beroep doen op de adviezen van de Nationale Arbeidsraad.

Ten slotte kan men zich de vraag stellen of de werkgevers- en werknemersorganisaties genoeg gebruik hebben gemaakt van het belangrijke instrument dat de Raad is. Er bestaat een tendens om de grote sociale problemen buiten de Nationale Arbeidsraad te behandelen in officieuze contacten tussen de organisaties onderling of in rechtstreekse onderhandelingen met de Regering. Wij denken daarbij in de eerste plaats aan de besprekingen betreffende de sociale programmatie die eertijds hebben plaats gevonden zonder de tussenkomst van de Nationale Arbeidsraad.

Ik meen ook dat de maatregelen, waaruit sociale gevolgen kunnen voortspuiten, en die voorgesteld werden door het Programmatiebureau, aan de Nationale Arbeidsraad zouden moeten worden voorgelegd.

Het zal me niet moeilijk vallen aan de hand van al deze opmerkingen, de wijzigingen af te leiden die zouden moeten worden gebracht aan het statuut van de Nationale Arbeidsraad.

Er wordt weer gesproken over de fusie van de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. Zonder zich voor of tegen deze fusie uit te spreken, dient er nochtans tegen gewaarschuwd dat een loutere samensmelting van deze twee organen de doeltreffendheid van hun werking nagenoeg niet zal verbeteren.

Ik zie trouwens persoonlijk de doelmatigheid van deze centralisatie niet in, daar in elk geval het consultatief lichaam dat aldus zou worden uitgebouwd, toch een economische en een sociale afdeling zou moeten omvatten. De inrichting van de beide Raden moet soepel genoeg zijn om een samenwerking mogelijk te maken, in de enkele gevallen waarin dit onontbeerlijk lijkt. Dit gebeurde reeds in het verleden en ik zie werkelijk niet in waarom ook in de toekomst dezelfde weg niet zou kunnen worden bewandeld.

Een eventuele hervorming moet uitgaan van de noden, de middelen en de beginselen van de adviseerende functies. Er dient, en dat is voornamelijk, juist bepaald welke plaats de consultatieve organen moeten innemen in het staatsbestel t.o.v. de uitvoerende en de wetgevende macht.

Wat de doeltreffendheid van de consultatieve functie van de Nationale Arbeidsraad betreft, deze zou mij ter dege baat vinden wanneer rekening zou worden gehouden met navolgende imperatieven :

- het Parlement zou verplichtend het advies van de Raad moeten inwinnen over alle problemen in verband met de arbeid en de sociale voorzorg;
- de adviezen van de Raad over een wetsontwerp of een wetsvoorstel zouden, net zoals de adviezen van de Raad van State, moeten gepubliceerd worden;
- de aanwezigheid van de Minister of zijn afgevaardigde zou moeten geïnstitutionaliseerd worden, op de vergaderingen waarin wetsontwerpen die onder zijn bevoegdheid vallen worden behandeld;
- de Voorzitter, eventueel de ondervoorzitters, alsmede de verantwoordelijken van het Secretariaat zouden moeten deelnemen aan de werkzaamheden van de parlementaire commissies, telkens wanneer ontwerpen of voorstellen, waarover het advies van de Raad werd ingewonnen, behandeld worden;
- een beknopt verslag van de Raadsvergaderingen zonder de tussenkomsten met name te vermelden, zou in het Belgisch Staatsblad kunnen gepubliceerd worden.

Zo het mij toegestaan is in één zin samen te vatten wat mij als onontbeerlijk voorkomt om de Nationale Arbeidsraad toe te laten met meer gezag dan dat het vooralsnog het geval is geweest, zijn consultatieve opdracht te vervullen, dan meen ik dat zou moeten worden opgelegd de verplichting om zijn advies in te winnen, en dat tevens een ruime ruchtbaarheid aan zijn voorstellen zou moeten gegeven worden.

Over de praktijk van nationale akkoorden, af te sluiten in de schoot van de Nationale Arbeidsraad werd reeds gesproken. Deze praktijk is tot nog toe zeer doelmatig gebleken. Om het gezag van deze overeenkomsten nog te verhogen ware het opportuun een formule te voorzien die er toe strekt aan de nationale akkoorden een consecratie bij koninklijk besluit te verlenen, volgens dezelfde voorwaarden voorzien voor de beslissingen van de nationale paritaire comités.

Aan de hand van al deze beschouwingen en zo aan de voorgestelde wijzigingen gevolg wordt gegeven, ben ik de mening toegedaan dat voor de Nationale Arbeidsraad een grote taak is weggelegd bij de vervulling van de maatschappelijke vooruitgang.

Cyr. DE SWAEF,

*Voorzitter van de Nationale Arbeidsraad,
Professor aan de Vrije Universiteit te Brussel.*

(1) De jongste adviesvraag, deze betreffende de arbeidsomgevallen, is nog in behandeling in de Nationale Arbeidsraad.

Het verhoor van minderjarigen voornamelijk in zedenmisdrijven

Elders (1) handelden wij reeds over het verhoor van minderjarigen in het algemeen en gaven wij een toelichting op zekere, voornamelijk buitenlandse initiatieven. Thans stellen wij ons voor meer bepaald de techniek van het verhoor aan de orde te stellen. René Paillard, wiens plan wij overnemen, onderlijnde reeds terecht (2) dat het doel van een verhoor dubbel moet zijn: een bruikbare getuigenis te bekomen en daarenboven het kind en de adolescent te behoeden voor de verwarring die uit een verhoor kan ontstaan, doelstellingen die elkaar gelukkig niet uitsluiten, maar aanvullen.

Alles wat verwarring kan stichten dient dan ook zoveel mogelijk uitgeschakeld te worden. Opeenvolgende kongressen onderlijnden reeds het belang van gespecialiseerde rechtbanken en magistraten om tussen te komen in kinderkzaken, waarin het verhoor een zo gewichtige rol speelt. Er bestaat ook eensgezindheid over de noodzakelijke specialisatie van de hulpdiensten, onder meer van de maatschappelijke werkers. Naast hoedanigheden van het hart, die blijven primeren, maar op zichzelf niet volstaan, zijn er, voor elk die zich met het verhoor van de minderjarigen bezighoudt, zij het magistraten, politiebeambten, maatschappelijke werkers en andere, technici, praktische kennis van psychiatrie, psychologie en sociologie vereist. Dr. Mathis (3) stelt als hoofdvereiste, solide persoonlijke grondvesten. Deze spruiten volgens hem voort uit een zekere innerlijke rijkdom op het vlak van het gevoel en van het verstand en uit een beweeglijke geest, in staat te observeren en te onthouden. Hij voegt er grondige morele vorming en de gave tot het opwekken van de sympathie, wat Bleuler «Einfühlung» en Bin-swanger «Gefühls»-diagnose noemt en eindelijk een flinke dosis ervaring aan toe.

Ondervrager.

Er wordt meestal aangenomen dat het niet vereist is dat de ondervragers tot een bepaald geslacht behoren en ondervragingen van jonge meisjes en kinderen bijvoorbeeld aan vrouwen moeten toevertrouwd worden. Zekeren zien hierin zelfs nadelen. Het komt er veel meer op aan, naargelang de gevallen, de persoon, weze hij man of vrouw in te zetten, die door zijn ervaring, houding, ouderdom tot de beste resultaten zou kunnen komen. In hun droom van specialisatie gaan zekere auteurs zo ver enerzijds de magistraten (4) en anderzijds politiebeambten (5) als ondervragers uit te sluiten en deze door specialisten: Gutachter, Fachpsychologen und -psychiaters, Jugendvernehmungsbeamter of youth examiners te vervangen, die hun advies over de geloofwaardigheid van getuigen, slachtoffers of betichten zouden geven, dit zonder eenmaal kennis genomen te hebben van het voorafgaandelijk gerechtelijk onderzoek (6). Vermits deze specialisten in de huidige stand van zaken slechts toevallig tussenkomen en noodzakelijkerwijze niet bij het begin van een onderzoek, zien wij in deze tussenkomst, die wij in uitzonderlijke gevallen kunnen aannemen, zoals deze van andere deskundigen, niet de oplossing van het probleem van het verhoor. Het komt er inderdaad minder op aan wie het verhoor afneemt, dan wel hoe het afgenomen wordt. Andere moderne auteurs hebben niet gearzeld in te roeien tegen de vloedgolf die de rechtszaal overspoelt. Heinz Schnetz (7), een Duitse magistraat met grote ondervinding, gaat zelfs zo ver in het voordeel tot de ontdekking van de waarheid, met het oog op een

goede rechtspleging en een doelmatige kinderbescherming, de rechtspraak te bevrijden van wat hij noemt «der Sogwirkung der normierten Seelenkennerei». In de inflatie van de deskundigen in de rechtszaal ziet deze auteur zelfs een benadeling van de rechters, terwijl hij hun zielkundige stellingen als een belemmering van de bestraffing van de daders beschouwt. Volgens hem zijn de kinderen-getuigen offers van verouderde opvattingen van de forensische psychologie. Zijn mening dat het kind een klassieke getuige is in zedenmisdrijven (vandaar de titel van zijn boek) vinden wij met M. L. Stüttgen (8) al te optimistisch. In hun antwoorden op een enquête door het Bureau International Catholique de l'Enfance (B.I.C.E.) ingesteld, antwoordden de meeste correspondenten dat zowel magistraten als politieagenten gespecialiseerd dienen te zijn, want «maxima debetur puero reverentia» (9). Dat wij in de werkelijkheid nog ver af zijn van de vervulling van deze vrome wens is een feit dat de Franse correspondent deed schrijven: «les interrogatoires de police révèlent, hélas, une extrême cruauté souvent à l'égard de l'enfant» terwijl een Zwitserse correspondent besluit: «L'interrogatoire des jeunes sur des délits sexuels, faits par la police, devrait être interdit» (10).

Vereisten.

De meeste dezer vereisten worden practisch besproken in een bijdrage van Interpol voor het 2° Congres van de U.N.O. (Londen 1960) (11).

1) Spoed.

Een eerste vereiste is de spoed. Eender wie, te welken titel ook, betrokken is in een zaak dient zo spoedig mogelijk verhoord te worden. Dit schakelt vergissingen, ongepaste invloeden of tussenkomsten, angstpsychoses, bedrog voor alibi's uit (12).

Eenmaal verlost door een openhartig verhaal van de feiten waarvan zij de daders, slachtoffers of getuigen waren, zullen de ondervraagden de storende details dra op de achtergrond van hun belangensfeer terugdringen en zullen deze geen onuitwisbare sporen in hun gemoed achterlaten. De spoed iemand te verhoren moet niet tot een overhaastig optreden tijdens het verhoor aanzetten en moet er uitsluitend in bestaan zo weinig mogelijk tijd te laten tussen het feit en de ondervraging. Zo mogelijk moet een verhoor in één trek afgehandeld worden en moet er ondermeer onmiddellijk tot de nodige confrontaties overgegaan worden dit om de storende invloed van opeenvolgende verhoren met lange tussenruimten uit te schakelen. Talrijke opeenvolgende ondervragingen werken storend op het kind, zij verankeren het voorval nog meer in zijn geweten en overdrijven er het belang van. In Zwitserland kunnen de personen die aan de eerste ondervraging tegenwoordig waren in het vervolg gehoord worden in de plaats van het kind (13).

2) Eenheid.

Een tweede vereiste is de eenheid van ondervragen. Niets werkt zo storend en niets geeft aanleiding tot meer vergissingen dan opeenvolgende verhoren, afgenomen door verschillende personen die mogelijk elk een ander visie op de zaak hebben (14).

3) Plaats.

Waar dient het verhoor te gebeuren? Sameli merkt terecht op: «Reeds de sfeer in de wachtkamer bij de politie of in de rechtbank oefent een ongunstige invloed uit» (15). De correspondenten van de door de B.I.C.E. ondernomen enquête duiden op de voor- en nadelen van het verhoor ten huize, op school, in het politiebureau en zijn volledig tegen een verhoor tijdens een wedersamenstelling op de plaats van het misdrijf (16). Paillard is voor het verhoor ten huize, in de school of in het werkhuis (17). Wij denken dat dit gevaarlijk veralgemenen is. Door de invloed die uitgaat van het huis en gezien de moeilijkheden tot isolatie kan de ondervraging ten huize, vooral in gevallen waarin een familielid aangehouden is of vervolgd wordt, storend werken. Het afnemen van een verhoor op school of in het werkhuis kan soms storend werken, vooral zo het niet taktvol geschiedt. Zo de ondervragers zich in uniform aanbieden en de minderjarige in volle les weggeroepen en op het bureel ontboden wordt zullen de roddelpraatjes hun gang gaan en loopt de getuige het gevaar voor een betichte aanzien te worden. De ondervraging op school biedt ook soms voordelen en de ondervragers vinden er een voor de ondervraagde vertrouwd en niet afschrikkend kader, de mogelijkheid tot spoedige confrontaties, de beschermende aanwezigheid van een personeelslid, wat sommige ongepaste vragen uitsluit of sommige leugens onmiddellijk weerlegt. Zo de ondervraging niet thuis, op school of in het werkhuis kan doorgaan dient er zoveel mogelijk naar gestreefd, minderjarigen in een eenvoudig kader te verhoren. Paillard merkt desbetreffend op: «Une simple table et deux chaises confortables, rapprochent les interlocuteurs; un milieu gai, clair, des fleurs suffisent. Tout est question d'ambiance appropriée à l'âge même de l'enfant ou de l'adolescent» (18), en Probst: «In einem Gespräch zu zwei, in einem normalen Zimmer, fließen die Reden viel leichter und natürlicher» (19). In dat geval wordt de minderjarige zoveel mogelijk samen met een van zijn ouders of een familielid ten burele uitgenodigd zonder dat deze personen noodzakelijkerwijze bij het verhoor dienen aanwezig te zijn en meestal zelfs dienen geweerd. Het lange wachten in wandelgangen of in overvolle wachtkamers, soms in gezelschap of in de nabijheid van gedetineerden, dient vooral vermeden.

Het initiatief te Hamburg genomen en dat wij reeds in ons eerste deel toelichtten, namelijk het inrichten van de ontvangst van de minderjarige door een maatschappelijke assistente en hun verblijf in een gezellige wachtkamer, vóór het verhoor, verdient voorzeker navolging. De kinderplicht (Service Social de l'enfance) te St.-Jans-Molenbeek werd terecht ondergebracht in een nieuwgebouwd kommissariaat gelegen in het gezellige kader van het Marie-Josépark. De jeugdbrigade van de politie te Oostende beschikt over een helder bureel. De heer Procureur des Konings Vossen (Brugge) drukt zich als volgt uit over de invloed van het kader: «De ondervraging door een juffrouw in een klare en gezellige kamer, waar alles door een vrouwenhand is geschikt, zal een gunstige indruk laten bij het kind, daar waar een verschijning in het doffe en berookte bureel van een politieofficier een blijvend gevoel van angst en onrust zal nalaten» (20).

Duur.

De duur van het verhoor is ook van groot belang. Paillard onderlijnt dat de ondervrager en de minder-

jarige over veel tijd moeten beschikken. Of de ondervraging van lange of korte duur is hangt vanzelfsprekend van het geval af. Wat altijd dient vermeden is de vermoedenis en het misbruik maken van deze slaperige toestand tot het afdwingen van zekere verklaringen. Soms komt het gepast voor de ondervragingen even te schorsen om de minderjarige op dreef te laten komen, hem iets te laten eten of drinken of zich even af te zonderen. Het spreekt van zelf dat de ervaren ondervrager deze ogenblikken weet uit te kiezen en ze niet gaat plaatsen tijdens een bekentenis of gedurende een confrontatie. In principe dienen er geen getuigen aanwezig te zijn bij een ondervraging — al kan de onopvallende aanwezigheid van een maatschappelijk assistente, een politie-assistente (Brussel, St.-Joost-ten-Node, Ukkel, Genk) of een lid van het onderwijzend personeel wel aangewezen zijn bij het verhoor van jonge meisjes of van jonge kinderen. De aanwezigheid van de ouders moet in principe geweerd worden daar zij storend en remmend werken kan — nochtans kunnen de ouders nuttig ingeschakeld worden om het kind tot bedaren te laten komen. Het criterium moet de behoefte aan veiligheid van het kind zijn.

Gesprek.

Hoe dient het gesprek gevoerd? De meeste auteurs zijn het er over eens dat een atmosfeer dient geschapen waarin de minderjarige zich vrij uiten kan. «C'est le récit libre qui fournit la meilleure information, mais il est bon que soit fait un tour d'horizon avant d'aborder le problème. C'est permettre le contact, la compréhension» schrijft Paillard (21). «Es sollte das Ziel jeder Vernehmung sein, eine Situation zu schaffen, in der kindliche Zeuge von sich aus einem freien Bericht geben kann» (22) vindt Bach. Het is een allereerste noodzaak allerlei spanningen weg te nemen. Het verhoor mag niet beginnen met een spervuur van vragen. Men zou kunnen beginnen met te informeren naar de huiselijke omstandigheden en naar de familie, om op deze wijze inzicht in het milieu te krijgen, onderlijnt Sameli (23). Het is vanzelfsprekend dat slechts het allernoodzakelijkste dient ter sprake gebracht en dat taktvol dient opgetreden (24).

Alvorens een verhoor te beginnen wordt er nog te veel gepraat en gezedenpreekt. Het vaderlijk en kinderachtig aanzetten de waarheid te zeggen, met of zonder verholen bedreigingen, is nutteloos en werkt de openhartigheid niet in de hand. Bij een verhoor is de vraag altijd moeilijk te stellen, soms kan zij gevaarlijk zijn. De vragen die slechts voor een ja of een neen vatbaar zijn dienen geweerd. Zijn gevaarlijk de vragen, die reeds op subjectieve wijze het antwoord, door tussenkomst van de ondervrager, ingeven of inblazen.

Edmond Picard schreef reeds in 1888: «Il importe de ne lui (l'enfant) poser aucune question précisant des faits et pouvant ainsi suggérer une réponse; il faut le laisser parler de lui-même» (25). Een zakelijk gesprek over het leven van de minderjarige, over zijn activiteit op school, over zijn vrienden, zijn voorliefde, het ouderlijk huis zijn een welgekomen inleiding tot een verhoor. Deze inleiding kan op zichzelf bruikbare elementen bevatten en dient daarom niet per se uit het proces-verbaal geweerd. Deze naderingsmars kan inderdaad inlichtingen bevatten op het terrein van de geloofwaardigheid, de verstandelijke ontwikkeling, de rijpheid van de minderjarige; alsook zijn binding tot de zijnen of zijn vrees, voorliefde, naijver, haat zelfs ten overstaan van de verdachte of van zekere getuigen, soms onrechtstreeks doen uitkomen. Het

aangeven van deze detailpunten licht de lezer van het proces-verbaal ook in over de wijze waarop het verhoor verliep en laat hem toe het verhoor te interpreteren. Een goed proces-verbaal van verhoor bevat steeds de namen van degenen in wier aanwezigheid de verklaringen afgelegd werden, of deze spontaan gebeurden, enz. De enig toegelaten vragen zijn deze die het gesprek inleiden, opnieuw doen starten of beletten af te dwalen. Het gesprek evolueert meer in de zin van een nauwkeurige weergave van de werkelijke gezegden van het kind. De meeste specialisten zijn het eens dat moet worden afgezien van de weergave van het gesprek onder de vorm van een verslag en dat meestal vragen en antwoorden woordelijk moeten worden weergegeven. Zo de vraag zich laat raden uit het antwoord is de herhaling van de vraag niet vereist. Het gebruik van geneeskundige of rechtskundige vaktermen in tegenwoordigheid van kinderen is uit den boze (26).

Wat vooral dient vermeden is het te ver drijven van de nieuwsgierigheid van de ondervrager. Zekere ondervragers gaan zo ver uit sadisme of uit erotisme subtiel vragen te stellen over zekere storende en vernederende detailpunten. « Had gij er genoeg in »? durven zekere ondervragers vragen aan kinderen op gevaar af van oude wonden open te rijten of aandacht te geven aan wat beter verzwegen blijft. In zekere omstandigheden kan het gelijktijdig verhoren van meerdere minderjarigen nodig of nuttig zijn, ook buiten elke confrontatie, om een controle, een onmiddellijke aanvulling of een gezonde emulatie tot vertellen of bekennen te bekomen. Het mag nochtans de regel niet worden. Laat ons in dit verband de woorden van Binet (27) niet uit het oog verliezen: « *Beaucoup d'enfants imitent les réponses des autres enfants* ». Stelt zich de vraag van de opname van het verhoor, wij schrijven opzettelijk niet « te boekstelling ». « *Tout enregistrement visible provoque une certaine retenue* » verklaart Paillard. De opname langs mechanische weg veronderstelt meestal de aanwezigheid van een griffier of een dactylo, wat het vertrouwelijk contact breekt en storend werken kan. Het opnemen door de ondervrager zelf leidt dezes zo noodzakelijk bestendige aandacht van de ondervraagde af.

Opname.

Het opnemen van zekere vlugge nota's en het later opstellen kan goede resultaten opleveren. Nogmaals is alles in functie van de gewoonten en de werkwijze van de ondervrager. « *Getuigenverklaringen* » moeten schriftelijk worden vastgelegd. Het zou echter dwaas zijn van achter een schrijfmachine alle verklaringen van het kind te volgen. Volgens het protocol moet na het einde van het verhoor de vastgelegde verklaring worden voorgelezen. Beter lijkt het om het kind zo mogelijk zelf zijn verklaringen te laten oplezen. Aan kinderen beneden de schoolplichtige leeftijd kan de inhoud van hun getuigenissen op eenvoudige wijze

worden naverteld merkt Sameli op (28). Paillard is een voorstander van bandopname in vervanging van de schriftelijke opname. Onzes inziens biedt de bandopname zekere voordelen mits aankondiging van haar gebruik en later schriftelijk overtypen. De band kan dan bij de overtuigingsstukken ter griffie neergelegd worden. Andere specialisten zien in de bandopname een middel om aan de mangel aan geweten eigen aan vele jonge getuigen te verhelpen. Zodoende kan de getuige, voor zover hij zijn eigen stem herkent — wat niet altijd gebeurt — de nodige correcties aan zijn eigen getuigenis brengen (29). Dit onderlijnt de voor- en nadelen van de bandopname. Hoe ook de opname moge gebeuren « het verhoor van jeugdigen vergt veel tijd, geduld en invoelingsvermogen » (30).

Maurice FRÈRE,
Kinderrechter van het
arrondissement Tongeren.

(1) Maurice Frère, Het verhoor van Minderjarigen, voornamelijk in Zedenmisdriven, in Rechtskundig Weekblad, 22e jg., nr 31.

(2) René Paillard, Le Témoignage de l'enfant et de l'adolescent, in Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique, vol. XIII, nr 1.

(3) Dr. M. Mathis et Mlle. Constant, L'entretien au centre d'observation, in: Sauvegarde de l'enfant, mei 1957, blz. 64.

(4) René Paillard, op. cit. blz. 64.

(5) W. Bach, Kindliche Zeuginnen in Sittlichkeitsprozessen, Basel, S. Karger, 1957, blz. 55.

(6) E. Probst, Kinder und Jugendliche als Zeugen, Basel S. Karger, 1950, blz. 23.

(7) Heinz Schnetz, Das Kind als klassischer Zeuge bei Sexualdelikten, Verlag Stoytscheff, Darmstadt, 1960.

(8) M.L. Stutel, boekbespreking van het werk van Heinz Schnetz, in Unsere Jugend, 14e jg blz. 191.

(9) R.P. Van Niele en Marie-Claire Brune, L'Interrogatoire de l'Enfant en Justice, (uitgave van de B.I.C.E. 1962).

(10) Zie noot: 9.

(11) Services spéciaux de la police pour la prévention de la délinquance juvénile. Uitgave Interpol, Parijs met het oog op het 2e Congres van de U.N.O. Londen, 1960.

(12) Paillard, op. cit. blz. 18 en Bach, op. cit. blz. 56.

(13) R.P. Van Niele, op. cit.

(14) Paillard, op. cit. blz. 18.

(15) Dr. W. Sameli, Das Kind als Zeuge, Pro Juventute, sept. 1957.

(16) R.P. Van Niele, op. cit.

(17) Paillard, op. cit. blz. 19.

(18) Paillard, op. cit. blz. 19.

(19) Probst, op. cit. Einleitung.

(20) J. Vossen, over de gemeentelijke politie, in: West-vlaamse Politie-school, 1 mei 1959, blz. 16; Dr. Herman Sabbe, Kinderbescherming en Politie, blz. 100.

(21) Paillard, op. cit. blz. 20.

(22) Bach, op. cit. blz. 55.

(23) Sameli, op. cit.

(24) Probst, op. cit. Einleitung.

(25) Edmond Picard, Le Témoignage des enfants en Justice, Pandectes Belges, XXIX.

(26) R.P. Van Niele, op. cit.

(27) Binet, La Suggestibilité, geciteerd in: Dr. Jac. van Dael, De betekenis van het Groepsverband van de waarde van Kindergetuigenissen, in: Ned. Tijdschrift voor Psychologie 3e jg. blz. 31.

(28) Sameli, op. cit.

(29) Dr. Elisabeth Muller - Luckmann, Über die Glaubwürdigkeit kindlicher und jugendlicher Zeuginnen bei Sexualdelikten, Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1959, 94-95.

(30) Sameli, op. cit.

Huidige studie is een herwerkte en aangevulde uitgave van een gelijknamige studie verschenen in: Nederlands Tijdschrift voor Criminologie, 1e jg - nr 4.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 25 mei 1962.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Familienaam. — Recht van de titularis zich tegen elke aanmatiging ervan te verzetten.

De titularis van een familienaam heeft het recht zich tegen elke aanmatiging van die naam te verzetten.

P.V.B.A. Dams-Snels t/ Duval, Depeltier en
N.V. Belgische Margarine Unie.

Gelet op het bestreden arrest op 15 mei 1961 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 16 van de wet van 1 april 1879 op de fabrieks- en handelsmerken, 1 van het decreet van 6 fructidor jaar II waarbij bepaald wordt dat geen burger een andere naam en voornamen mag voeren dan die welke in zijn akte van geboorte vermeld zijn, 57, 99, 100, 544, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest aan het recht op de geslachtsnaam of familienaam een absoluut karakter toekent, inhoudende het recht zich ertegen te verzetten dat gelijk welke andere persoon... zich deze, onder welke vorm of tot welk doel ook, zou toeëigenen, zonder dat desbetreffend een onderscheid tussen geslachtsnamen die min of meer verspreid zijn dient gemaakt te worden, vermits het begrip « banaliteit » ter zake niets te maken heeft, en het ten deze de door aanlegster ingeroepen banaliteit betwist om reden dat in België geen enkele drager van de naam Duval, behalve verweerders, deze naam tot aanduiding van zekere produkten aanwendt, en het arrest, om die redenen, het litigieus merk nietig verklaart vooral wegens aantasting van het recht op de naam Duval, met bepaling dat aanlegster geen enkel gebruik van de benaming of naam Duval zal mogen maken voor produkten van haar handel, en het de beslissing bevestigt waarbij het beroepen vonnis verweerders de som van een frank als schadevergoeding toeweest;

dan wanneer, eerste onderdeel, daar het arrest erkend heeft dat het recht op de geslachtsnaam een recht « sui generis » met betrekking op de aanwijzing van de personaliteit uitmaakt, en het dus geen eigendomsrecht uitmaakt, het gebruik door een derde persoon van een zeer verspreide of « banale » naam geen aantasting van de personaliteit van de dragers van die naam inhoudt en hun geen schade veroorzaakt, zodat er in zulk geval noch aanleiding tot verbod van dit gebruik bestaat noch grond tot schadevergoeding;

dan wanneer, tweede onderdeel, de « banaliteit » van een naam niet alleen afhangt van de toestand in het land waar het gebruik ervan plaats heeft, maar van alle ter zake mogelijke en ingeroepen vaststellingen, waaronder in het bijzonder de toestand in het land van de klagende drager :

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat het arrest beslist, niet dat het

recht op de familienaam een absoluut karakter heeft zoals in het middel wordt aangevoerd, maar dat het een recht « sui generis » is, en dat iedere titularis van die naam zich ertegen verzetten kan dat een persoon die deze naam niet draagt zich deze zou toeëigenen; dat het arrest eraan toevoegt dat, in dit opzicht, tussen geslachtsnamen die min of meer verspreid zijn geen onderscheid dient gemaakt te worden;

Overwegende dat de titularis van een familienaam het recht heeft zich tegen elke aanmatiging van die naam te verzetten; dat uit de enkele omstandigheid, dat die naam aan een groot aantal families gemeen is, valt af te leiden, noch dat hij die zich verzet geen belang erbij heeft in rechten te handelen, noch dat de aanmatiging, indien deze reeds voltrokken is, hem geen nadeel heeft kunnen berokkenen;

Dat dit onderdeel van het middel naar recht faalt;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat uit het antwoord op het eerste onderdeel blijkt dat het tweede onderdeel enkel een overbodige beweegreden betreft, zodat het, bij gemis aan belang, niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 juni 1962.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Belpaire.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Advocaten : Mrs. Struye en van Leynseele.

Inbreng en inkorting van rechtstreekse en onrechtstreekse schenkingen. — Een onrechtstreekse schenking kan besloten liggen in het verschil tussen de in een eenzijdige verkoopbelofte gestelde prijs en de werkelijke waarde op de dag van de belofte, zodat het bestaan van een schenking enkel op die dag kan beoordeeld worden.

De bij de artt. 843 v., resp. 920 B.W. bedoelde inbreng en inkorting kunnen slechts tot voorwerp hebben de door de overledene rechtstreeks of onrechtstreeks gedane schenkingen.

Wanneer beweerd wordt dat een onrechtstreekse schenking besloten ligt in een contract onder bezwarende titel, nl. een eenzijdige verkoopbelofte, die de belover onherroepelijk verbindt tot uitvoering van de verkoop ingeval de beneficiaris de wil tot kopen uit, moet er met het oog op de toepassing van de artt. 843 en 920 B.W. noodzakelijk vooraf worden nagegaan of er een gift bestaat.

De wil van de belover om te begiftigen kan blijken uit het verschil tussen de in de verkoopbelofte gestelde prijs en de werkelijke waarde van het goed op de dag van de belofte, zodat het bestaan van een gift enkel op die dag kan worden beoordeeld.

Vercruysse-Van Hove t/ Huddens-VanHove en cs.

Gelet op het bestreden arrest, op 8 december 1960 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 843, 844, 852, 853 en 920 van het burgerlijk wetboek,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat wijlen Alphonse Van Hove op 15 augustus 1937 aan aanleggers een optie verleende tot aankoop van een nijverheidsgebouw te St. Andries, Diksmuide-aardeweg, zulks tegen de prijs van 100.000 frank, en dat deze optie blijkens akte van 25 januari 1941 verleden vóór notaris De Vestele te Brugge, gelicht werd, en na eveneens vastgesteld te hebben dat genaamde Alphonse Van Hove aan aanleggers op 3 november 1937 een optie verleende tot aankoop van een eigendom te St. Andries, Gistelsteenweg, zulks tegen de prijs van 200.000 frank, en dat, blijkens akte verleden vóór dezelfde notaris op 23 maart 1942, hij dit aan aanlegger verkocht tegen de prijs van 250.000 frank, beslist heeft dat de aldus verkochte goederen, met het oog op eventuele inbreng of inkorting van hetgeen aanleggers aldus van de erflater Alphonse Van Hove zouden gekregen hebben, geschat moesten worden, niet op de dag van de optie, maar op de dag van de verkoop, om reden dat het op deze laatste dag was dat de goederen uit het patrimonium van de erflater zijn gegaan,

dan wanneer, waar aanleggers onder misschien voordelige voorwaarden goederen van de de cuius hebben gekocht onder de vorm van een lichting van een optie, deze koop een winst uitmaakt die aanleggers uit het verlenen van de optie hebben gehaald, welke winst overeenkomstig de artikelen 852 en 853 niet voor inbreng vatbaar is,

dan wanneer, indien het verlenen van de optie een onrechtstreeks bevoordeling heeft ingehouden, die bevoordeling slechts vatbaar is voor inbreng in de mate waarin de optie die inhield op het ogenblik waarop ze werd verleend (artikelen 852 en 853),

dan wanneer, krachtens de artikelen 843, 844, 920 en 922, de voordelen die iemand uit zijn overeenkomsten met de de cuius haalt slechts voor inbreng en inkorting vatbaar zijn in de mate waarin zij met schenkingen gelijk gesteld moeten worden, en dus in de mate waarin, op het ogenblik van het afsluiten van gezegde overeenkomsten, de erflater door een animus donandi bezielde was,

dan wanneer, dienvolgens, men zich moet stellen op het ogenblik van het verlenen van de optie om na te gaan of en in welke mate deze optie in de ogen van de de cuius een bevoordeling uitmaakte;

dan wanneer dus, om al deze redenen, het bestreden arrest de schatting van de goederen had moeten bevelen, niet op het ogenblik van de verkoop, maar op het ogenblik van de optie :

Overwegende dat het arrest erop wijst dat de oorspronkelijke eis tot vereffening en verdeling van de gemeenschap, welke tussen de echtgenoten Alphonse Van Hove - Delplancke bestaan heeft en van hun beider nalatenschappen, er onder meer toe strekt de inbreng te bekomen, minstens de vermindering, van bewimpelde of onrechtstreekse voordelen welke de echtgenoten Vercruyse - Van Hove, hier aanleggers, uit de met de overledene Alphonse Van Hove gesloten koopovereenkomsten zouden hebben getrokken, en dat de eerste rechter, vooraleer over dat punt uitspraak te doen en ten einde uit te maken of die overeenkomsten een onrechtstreeks voordeel voor de kopers inhielden; de schatting van de verkochte goederen heeft bevelen;

A. Wat betreft de beslissing met betrekking tot het goed, voorwerp van de optie op 15 augustus 1937 door door wijlen Alphonse Van Hove verleend aan beide aanleggers en door deze op 25 januari 1941 belicht :

Overwegende dat de bij de artikelen 843 en volgende, respectievelijk 920 en volgende van het burgerlijk wetboek bedoelde inbreng en vermindering slechts tot voorwerp kunnen hebben de door de overledene rechtstreeks of onrechtstreeks gedane giften, ondermeer onder de levenden;

Dat voor de toepassing van die bepalingen er, derhalve, wanneer, zoals ten deze beweerd wordt, een onrechtstreekse schenking zou besloten liggen in een contract onder bezwarende titel, te weten een eenzijdige verkoopbelofte welke de belover onherroepelijk verbindt tot uitvoering van de verkoop in geval de beneficiaris de wil tot kopen uit, er noodzakelijk vooraf dient te worden nagegaan of er een gift bestaat;

Dat de wil van de belover om te begiftigen, welke kan blijken uit het verschil tussen de in de verkoopbelofte gestelde prijs en de werkelijke waarde van het goed op de dag van die belofte, en dienvolgens het bestaan van een gift, enkel op gemelde dag kan worden beoordeeld;

Overwegende dat het middel, in zover het voormelde beslissing bestrijdt, gegrond is;

B. Wat betreft de beslissing met betrekking tot het goed, voorwerp van de optie, op 3 november 1937 door wijlen Alphonse Van Hove verleend aan eerste aanlegger, en van de verkoop van 23 maart 1942 :

Overwegende dat het arrest, tot rechtvaardiging van zijn beslissing betreffende de schatting van het goed, voorwerp van gemelde verkoop, zich er niet toe beperkt te verklaren dat, zoals het reeds voor de optie van 15 augustus 1937, en voor de verkoop van 25 januari 1941 had gedaan, men zich niet op het ogenblik van de koopoptie moet plaatsen om te bepalen indien de overeenkomst een onrechtstreeks voordeel voor de koper inhield, maar op de dag waarop de verkoop door het lichten van de optie, tot stand komt, doch dat het daarenboven steunt hierop dat er met de optie van 3 november 1937 geen rekening moet worden gehouden daar eraan verzaakt werd;

Overwegende dienvolgens dat, nu volgens het arrest de verkoop van 23 maart 1942 niet de uitvoering is van de optie van 3 november 1937, het eerste van bedoelde motieven als van voorwerp ontbloot voorkomt en derhalve als overbodig tot rechtvaardiging van de beslissing betreffende die optie;

Dat het middel, in zover het die beslissing bestrijdt, niet ontvankelijk is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en, voor zoveel als nodig, 1674 en 1675 van het burgerlijk wetboek,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat wijlen Alphonse Van Hove aan aanlegger op 3 november 1937 een optie verleende tot aankoop van een eigendom te St. Andries, Gistelsteenweg, zulks tegen de prijs van 200.000 frank en dat, blijkens akte verleden vóór notaris De Vestele te Brugge op 23 maart 1942 hij dit goed aan aanlegger verkocht tegen de prijs van 250.000 frank, beslist heeft dat het aldus verkochte goed, met het oog op eventuele inbreng of inkorting van hetgeen aanlegger aldus van de erflater Alphonse Van Hove zou hebben gekregen, geschat moest worden, niet op de dag van de optie maar op de dag van de verkoop, om reden dat, waar de verkoop geschiedde tegen een andere prijs dan deze die vastgesteld werd in de koopoptie, men moet besluiten

dat aan de optie verzaakt werd, zonder te antwoorden op het middel gehaald door aanleggers uit het feit dat zij, zonder aan de optie te verzaken, door de prijs te vermeerderen alleen de bedoeling hebben gehad de toepassing van de artikelen 1674 en 1675 te ontwijken, de vernietiging wegens benadeling te vermijden, en aldus de voordelen van de optie te behouden, en uit de beschouwing dat dit verschil van prijs niet wijst op een verzaking aan de optie daar het niet opgaat de partijen te dwingen, om de voordelen van een optie te behouden, een vernietigbare rechtshandeling te verrichten,

dan wanneer dit gebrek aan antwoord gelijk staat met een gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering :

Overwegende dat het arrest, om te beslissen dat aanlegger aan de in de optie vastgestelde prijs en mitsdien aan de optie verzaakt heeft, erop wijst dat de prijs een essentieel element van de optie vormt en vaststelt dat de verkoop van 23 maart 1942 tegen een andere prijs geschied is dan die bedongen in de optie;

Dat het aldus niet meer hoefde te antwoorden op conclusies welke veronderstellen dat de in de verkoopsbelofte bedongen prijs geen essentieel element ervan uitmaakt;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest doch slechts in zover het de schatting van het goed, voorwerp van de koopoptie van 15 augustus 1937 en van de verkoop van 25 januari 1941, beveelt volgens zijn waarde en staat op die laatste datum;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal worden gemaakt;

Veroordeelt aanleggers tot de helft en verweerders tot de andere helft van de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 4 juli 1962.

Voorzitter : M. Vauthier.

Raadsheren : M.M. Declaire en Coyette.

Substituut-auditeur-generaal : M. Duchâtelet.

Pensioenen voor zelfstandigen. — Cumulatie.

Bij cumulatie van een ouderdomspensioen van zelfstandige met een ander rustpensioen, laat art. 392 K.B. 2 maart 1960 tot regeling van bepaalde cumulaties, niet toe, bij het berekenen van het pensioen van zelfstandige, de als vrij verzekerde gedane stortingen in aanmerking te nemen; uitsluitend met de volledige jaren tewerkstelling mag rekening gehouden worden.

Rijksdienst voor pensioenen der zelfstandigen t/ Vast.

Arrest n° 9548.

Gezien het op 11 augustus 1961 ingediende verzoekschrift, waarbij de Rijksdienst voor de pensioenen der

zelfstandigen de nietigverklaring vordert van de op 30 mei 1961 gewezen en op 15 juni 1961 ter kennis gebrachte beslissing, waarbij de Hoge Commissie voor de pensioenen der zelfstandigen, uitspraak doende na beroep van de tegenpartij, de beslissing dd. 10 maart 1960 van de Commissie van beroep van Henegouwen heeft herzien en beslist heeft, aan de tegenpartij een jaarlijkse toelage van 12.900 frank, ingaande 1 juni 1959, en een rente van 454 frank toe te kennen;

Overwegende dat de tegenpartij op 25 april 1958 een aanvraag heeft ingediend tot het bekomen van de kosteloze voordelen bedoeld in de wet van 30 juni 1956 betreffende het ouderdomspensioen der zelfstandigen; dat die aanvraag achtereenvolgens door het Solidariteits- en Waarborgfonds en door de Commissie van beroep van Henegouwen is afgewezen wegens de omvang van de inkomsten van de tegenpartij;

Overwegende dat de Hoge Commissie voor de pensioenen der zelfstandigen, na beroep van de tegenpartij, de beslissing van de Commissie van beroep van Henegouwen, bij de bestreden beslissing van 30 mei 1961, heeft herzien; dat zij heeft aangenomen dat de tegenpartij een zelfstandige werkzaamheid tussen haar vijfendertigste en haar vijfenzestigste verjaardag heeft uitgeoefend en aanspraak kan maken op de als volgt berekende toelagen : $24\frac{1}{4}/45 + 8/45$ ingevolge stortingen als vrij verzekerde, dit is $32\frac{1}{4}/45$ van 18.000 of 12.900 frank;

dat zij geoordeeld heeft dat de tegenpartij een jaarlijkse rente van 246 frank geniet krachtens de wet van 30 juni 1956 en dat zij aanspraak kan maken op een aanvullende rente, dit is 700 frank — 246 frank = 454 frank; dat de Commissie tenslotte heeft geoordeeld dat het bedrag van de inkomsten van de tegenpartij lager is dan het bedrag bepaald bij artikel 15, § 1, 2° A, van de wet van 30 juni 1956; dat de Hoge Commissie voor pensioenen dan ook besliste, de tegenpartij een jaarlijkse toelage van 12.900 frank, ingaande op 1 juni 1959, alsook een rente van 454 frank, toe te kennen;

Overwegende dat de verzoekende partij een middel ontleent aan de schending van artikel 3, § 2, van het koninklijk besluit van 2 maart 1960 tot regeling van bepaalde cumulaties van voordelen waarin voorzien wordt door de pensioenregelingen van de arbeiders, de bedienden, de mijnwerkers, de zeelieden en de zelfstandigen;

Overwegende dat artikel 24 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957, zegt : « Teneinde de bepalingen tot organisatie van een » regeling voor ouderdomspensioenen of uitkeringen bij » overlijden met elkaar in overeenstemming te brengen, » bepaalt de Koning de bijzondere wijze van toepassing » van elk van die regelingen, wanneer de gerechtigde » terzelfdertijd gerechtigd is van andere regelingen »; dat het koninklijk besluit van 2 maart 1960, waarvan de schending wordt ingeroepen, ter uitvoering van deze wetsbepaling is vastgesteld; dat artikel 3, § 2, van het koninklijk besluit van 2 maart 1960 bepaalt : « § 2. » Wanneer een werknemer aanspraak kan maken, ener- » zijds op een ouderdomspensioen als zelfstandige en » anderzijds op een rustpensioen bij toepassing van artikel 9, § 2 of § 3, van de wet van 21 mei 1955... » wordt bij de berekening van het bedrag van het » ouderdomspensioen als zelfstandige uitsluitend rekening gehouden met de volledige jaren tewerkstelling » die in aanmerking genomen worden voor de vaststelling van het recht op het rustpensioen anderzijds » voorzien »;

Overwegende dat niet wordt betwist en dat uit het

dossier blijkt, dat de tegenpartij een arbeidersrustpensioen geniet dat haar is verleend met toepassing van artikel 9, § 3, van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders; dat de Hoge Commissie voor pensioenen, toen zij de door de tegenpartij als vrij verzekerde gedane stortingen naar rato van 8/ in aanmerking nam, een verkeerde toepassing heeft gegeven aan artikel 3, § 2, van het koninklijk besluit van 2 maart 1960, hetwelk bepaalt dat bij de berekening van het ouderdomspensioen van de zelfstandige in geval van cumulatie uitsluitend rekening wordt gehouden met de volledige jaren tewerkstelling;

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing van 30 mei 1961 van de Hoge Commissie voor de pensioenen der zelfstandigen is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal op de registers van de Hoge Commissie voor de pensioenen der zelfstandigen worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde Hoge Commissie voor de pensioenen der zelfstandigen.

Artikel 4. — De kosten, bepaald op de som van 750 frank, komen ten laste van de Rijksdienst voor de pensioenen der zelfstandigen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

Kamer van inbeschuldigingstelling. — 31 oktober 1962.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Sury en Screvens.

O.M. : M. Van Honsté, substituut Procureur-generaal.

Advocaat : Mr. E. Buck.

Strafvordering. — Beschikking van buitenvervolginstelling. — Betekening aan de burgerlijke partij. — Verzet. — Termijn.

Als de burgerlijke partij niet gehouden is woonplaats te kiezen in de gemeente waar de rechtbank zetelt, dient de beschikking van buitenvervolginstelling aan haar wettelijke woonst betekend te worden. Deze betekening wordt volgens de gewone regels gedaan.

Voor de berekening van de termijn waarin het verzet door de burgerlijke partij moet gedaan worden, wordt er geen onderscheid gemaakt volgens de wijze waarop de betekening plaatsgrijpt en geen rekening gehouden met het ogenblik waarop de burgerlijke partij kennis heeft van de betekening.

W. J. en V. d. V. Ch. t/ X.

Gezien de stelling als burgerlijke partij van 1) W. J.; 2) V. d. V. Ch.

Gezien de akte van deze stellingen als burgerlijke partij verleend door de heer Onderzoeksrechter op 12 januari 1962;

Gezien de rechtsvordering van de heer Procureur des Konings te Antwerpen van 26 mei 1962 die vaststelt dat het onderzoek geen voldoende bezwaren heeft doen

ontdekken tegen één of meer bepaalde personen en dat het geen enkele aanduiding opgeleverd heeft die zou toelaten tot nuttige nieuwe verrichtingen over te gaan;

Gezien de beschikking der raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen van 18 juni 1962 die, de redenen aannemende van voormelde rechtsvordering, zegt dat er op dit ogenblik geen redenen bestaan om de rechtspleging uit hoofde van de betichtingen A., B., C. en D. te vervolgen en de voornoemde burgerlijke partijen veroordeelt tot de **kosten belopende 218 F**;

Gezien de betekening van deze beschikking aan de burgerlijke partijen op 22 juni 1962;

Gezien de verzetten tegen voormelde beschikking aangetekend door de burgerlijke partijen Withages Jacobus en Van der Vinck Charles op 25 juni 1962;

Aangezien deze verzetten laattijdig en derhalve niet ontvankelijk zijn;

Gezien artikel 135 van het wetboek van strafvordering; de wet van 19 augustus 1920; artikels 11, 12, 13, 14, 24, 31 tot 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Vordert het Hof, Kamer van inbeschuldigingstelling, de verzetten niet ontvankelijk te verklaren en de burgerlijke partijen te verwijzen tot de kosten van hun verzet.

Gezien het bericht van de aangetekende brieven toegezonden aan de burgerlijke partijen en aan hun raadsman de dato 11 oktober 1962;

Gehoord de burgerlijke partij W. J. in zijn middelen ontwikkeld door Mtr Buch, advocaat, gezien zijn schriftelijke besluiten;

Overwegende dat de burgerlijke partij V. d. V. Ch., alhoewel regelmatig gedaagd, niet verschijnt noch iemand in haar naam;

Overwegende dat luidens artikel 135 van het wetboek van strafvordering, de termijn van 24 uur, binnen dewelke het verzet tegen een beschikking van de Raadkamer moet worden gedaan, loopt ten opzichte van de burgerlijke partij te rekenen van de dag waarop die beschikking haar wordt betekend aan de woonplaats, door haar gekozen in de gemeente waar de rechtbank zetelt;

Overwegende dat ter zake de burgerlijke partijen, bij toepassing van artikel 68 van het wetboek van strafvordering, niet gehouden waren zulke woonplaats te kiezen en dit ook niet gedaan hebben;

Overwegende dat de beschikking van de Raadkamer derhalve aan de wettelijke woonst der burgerlijke partijen diende betekend te worden;

Overwegende dat de betekening op regelmatige wijze volgens de gewone regels gedaan werden;

Dat de betekening aan V.d.V. Ch. op zijn woonplaats gedaan werd, sprekende met hem zelf;

Dat daar de deurwaarder aan de woonplaats van W. J., noch deze laatste, noch een van zijn verwanten of dienstboden aantrof en geen gebuur wou of kon tekenen, hij het afschrift aan een door het Schepencollege daartoe gemachtigde ambtenaar van de gemeente ter hand heeft gesteld, overeenkomstig artikel 69 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging;

Overwegende dat voor de berekening van de termijn waarin het verzet door de burgerlijke partij moet gedaan worden, artikel 135 van het wetboek van strafvordering geen onderscheid maakt volgens de wijze waarop de betekening plaats grijpt en geen rekening houdt met het ogenblik waarop de burgerlijke partij kennis heeft van de betekening; dat een dergelijk uitzonderlijk onderscheid niet van toepassing is op het verzet voorzien door artikel 135 van het wetboek van strafvordering;

Overwegende dat er derhalve geen redenen voorhanden zijn een onderzoek in te stellen nopens de datum van afgifte van de beschikking van de Raadkamer aan de burgerlijke partij Withages Jacobus;

Overwegende dat de betekening van deze beschikking op 22 juni 1962 plaats greep wat beide burgerlijke partijen betreft;

Dat de verzetten op 25 juni 1962 door beide burgerlijke partijen aangetekend werden;

Dat de verzetten dienvolgens laattijdig zijn;

Om deze redenen :

Het Hof, Kamer van inbeschuldigingstelling, Rechtdoende op tegenspraak, doch bij verstek jegens de burgerlijke partij V. d. V. Ch.

Gezien artikel 135 van het wetboek van strafverordering, de wet van 19 augustus 1920, artikels 11, 12, 13, 14, 24, 31 tot 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935,

Alle andere of verdere besluiten van de hand wijzende als ongegrond;

Geeft akte aan de heer Procureur Generaal van zijn rekwisitorium;

Verklaart de verzetten niet ontvankelijk;

Verwijst de burgerlijke partijen in de kosten van hun verzet belopende 445 F.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 22 oktober 1962.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Sentenaire

Advocaat-generaal : M. Versée.

Advocaat : Mr. Beernaert (Roeselare).

Scheiding van tafel en bed — Ontzetting in echtscheiding. — Nieuwe wet. — Vertrekpunt voor de termijn van drie jaar. — Betekenis van alle omstandigheden in acht nemend (art. 310 B.W.).

De wet van 20 juli 1962 laat na drie jaar de omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding, algemeen toe. Zij is toepasselijk op de huidige gevolgen van rechtstoestanden die onder het stelsel van de vorige wet ontstaan zijn. Werd de scheiding van tafel en bed onder de vorige wet toegestaan, dan begint de termijn van drie jaar te lopen van zodra de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan.

De rechter dient na te gaan voor de omzetting, of alle hoop op verzoening uitgesloten is.

P.V. t/ M.A.

Overwegende dat het beroep en het tegenberoep regelmatig zijn naar tijd en vorm;

Overwegende dat de tweede burgerlijke Kamer van dit Hof bij verstekarrest dd. 29 juni 1953, betekend aan appellant op 3 oktober 1953 en bij ontstentenis van enig verhaal in kracht van gewijsde gegaan, voor recht heeft gezegd dat geïntimeerde van tafel en bed gescheiden zal zijn van appellant en dientengevolge de schikkingen van het bestreden vonnis van voornoemde rechtbank dd. 6 december 1950 bevestigd heeft betreffende de vereffening en verdeling der huwgemeenschap, de bewaking over het uit het huwelijk gesproten kind en het bedrag der onderhoudsrente met verwijzing van appellant in de kosten van de aanleg;

Overwegende dat appellant, die bij deurwaarders-exploot dd. 1 oktober 1958 geïntimeerde vruchteloos had aangemaand om de scheiding van tafel en bed te doen ophouden en in de echtelijke woning terug te keren, bij dagvaarding dd. 17 februari 1959 geïntimeerde vóór bovengemelde rechtbank heeft betrokken om, op grond van artikel 310 B.W. (wet 20 maart 1927), de te zijnen nadele toegelaten scheiding van tafel en bed, die meer dan drie jaar had geduurd, in echtscheiding te horen omzetten, te horen zeggen dat er geen aanleiding meer is tot toekenning van onderhoudsgeld aan geïntimeerde en het onderhoudsgeld van het kind maandelijks te horen vaststellen op 400 frank met veroordeling van geïntimeerde tot de gedingskosten;

Overwegende dat hogerbedoeld artikel 310 B.W. vervangen werd door artikel 23 der wet van 20 juli 1962 verschenen in het Staatsblad van 7 augustus 1962;

Overwegende dat deze wet, die de vorige wetgeving aanvult en wijzigt en geen overgangsbepalingen omvat, van openbaar en algemeen belang is;

Overwegende dat zij als dusdanig terugwerkt in de mate waar zij geen verworven rechten schaadt en toepasselijk is op de huidige gevolgen van rechtstoestanden die onder het stelsel van de vorige wetten ontstaan zijn (Laurent, Dr. Civ. D. I, n° 153, blz. 226; Baudry Lacantinerie, Dr. Civ., D. I, n° 177 2°, blz. 142; De Page, Dr. Civ., D. I, n°s 228, 231, 238, blz. 269, 275 en 286; zie Kluyskens aangehaald door Mr. Moreels in R.W. 2 september 1962, kol. 50);

Overwegende dat deze nieuwe wet van 20 juli 1962 aan ieder der echtgenoten recht verleent — wanneer de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten drie jaren heeft geduurd sedert de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het vonnis of van het arrest waarbij de scheiding is toegestaan — een eis tot echtscheiding in te stellen bij de rechtbank die, alle omstandigheden in acht nemend, de echtscheiding kan toestaan;

Overwegende dat — nu het ingetrokken artikel 310 B.W. bovengemelde overschrijving niet voorzag — appellant krachtens zijn verworven recht niet ertoe verplicht was tot gezegde overschrijving over te gaan zodat in onderhavig geval het vertrekpunt van de hierboven aangehaalde termijn van drie jaar begint te lopen van de dag af waarop de beslissing die de scheiding van tafel en bed toestaat aan de oorspronkelijke verweerder betekend werd en door het verstrijken van de termijnen van verzet en van voorziening in cassatie definitief geworden is (De Page, Dr. Civ., I, n° 1011 2°, blz. 1041; Fr. Cass. 23 april 1936, Dall. Hebd., 1936, blz. 363);

Overwegende verder dat kwestieus artikel 310 B.W. bijkomende voorwaarden (met name het aanbod om het echtelijk leven te hernemen) niet meer herhaalt;

Overwegende dat krachtens deze nieuwe wetgeving niet meer dient nagegaan of het aanbod tot het hernemen van het echtelijk leven, door appellant aan zijn echtgenote bij deurwaarders-exploot dd. 1 oktober 1958 gericht, ernstig was en of de weigering van geïntimeerde hieraan te voldoen op gegronde redenen steunde maar enkel en alleen op de houding en de gevoelens van de echtgenoten tegenover elkander zodanig koud en onverschillig geworden zijn dat zij redelijk in de toekomst alle hoop op verzoening tussen hen zullen uitsluiten en derhalve de echtscheiding in hun wederzijds belang zich opdringt;

Overwegende dat zulks hier het geval is; en dat Overwegende immers dat het geen twijfel lijdt dat

elke toenadering tussen de echtgenoten onmogelijk geworden is wanneer men in aanmerking neemt én dat, nu zij sedert dertien jaren gescheiden leven, zij, van elkaar volledig vervreemd zijn én dat het aan geïntimeerde toevertrouwde gemeenschappelijk kind Rita, dat thans vijftien jaar oud is en alleen nog deze toenadering wellicht zou kunnen bewerkstelligen, zich vijandig aanstelt tegenover zijn vader wanneer het deze toevallig ontmoet;

Overwegende dat uit al het voorgaande volgt dat, in strijd met wat de eerste rechter geoordeeld heeft, de omzetting van de thans bestaande scheiding van tafel en bed in echtscheiding ten laste van appellant dient toegestaan te worden;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare rechtszitting de heer Substituut-procureur-generaal Verhegge in zijn meestendeels eensluidend advies; alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend, ontvangt het beroep en het tegenberoep; verklaart het eerste ten dele gegrond en het tweede in het geheel gegrond;

Doet het aangevochten vonnis teniet en opnieuw wijzend, staat de echtscheiding toe.

NOOT: Heeft de wet van 20 juli 1962 de omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding algemeen gemaakt, toch is zij niet afgeweken van het beginsel, gesteld bij de wet van 20 maart 1927, dat de rechter niet automatisch de omzetting moet toestaan. Het nieuwe artikel 310 B.W. is op dit punt zelfs zeer uitdrukkelijk, waar het bepaalt dat de rechtbank de echtscheiding kan toestaan, alle omstandigheden in acht nemend.

Deze uitdrukking is zeer breed. Zoals uit bovenstaand arrest blijkt dient niet alleen de persoonlijke verhouding tussen de echtgenoten in acht te worden genomen, maar moet ook rekening gehouden te worden o.m. met de houding van de kinderen (vgl. Kluyskens, Personen- en familierecht, n° 521, blz. 486).

Mr. Geert Baert.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 10 november 1961.

Voorzitter : M. Carnewal, Raadsheer.
Raadsheren : M.M. Lefebvre en De Préter.
Advocaat-Generaal : M. Bonte.

Dader. — Artikel 66 en 67 al. 3 S.W.B. — Strafbare deelneming. — Moreel bestanddeel. — Kennis van de feitelijke omstandigheden. — Opzet van hulp aan een bepaald misdrijf. — Misdadig overleg met de andere deelnemers. — Stilzwijgend overleg. — Vrijwillig verzaken aan concrete kennis en opzet. — Deelneming « à toutes chances ».

1. Strafbare deelneming veronderstelt een moreel bestanddeel, waarbij vereist wordt, benevens kennis van de feitelijke omstandigheden van de gestelde daad, tevens het opzet om bij het plegen van een bepaald misdrijf behulpzaam te zijn, zulks ten gevolge van een misdadig overleg met de andere deelnemers.
2. Bij ontstentenis van het bewijs aangaande om het even welke kennis betreffende de aard van de door

de andere deelnemers gestelde daden, of de door hen nagestreefde doeleinden, kan er zelfs van geen stilzwijgend overleg sprake zijn, in de zin van het vrijwillig verzaken door de verdachte aan een meer concrete kennis en opzet (deelneming « à toutes chances »).

O.M. t/ de la R...

Overwegende dat het O.M. tijdig en regelmatig beroep ingesteld heeft;

Overwegende dat uit het onderzoek en bij de behandeling der zaak vóór het Hof, evenmin als voor de eerste rechter gebleken is dat de verdachte schuldig is aan het feit dat hem ten laste gelegd wordt;

Overwegende dat inderdaad om oordeelkundige redenen waarbij het Hof zich aansluit, de eerste rechter vaststelde dat het niet bewezen werd dat de verdachte kennis had gekregen van een bepaald misdrijf waaraan hij deelnam of van bepaalde omstandigheden waaruit hij het plegen van dit misdrijf kon vermoeden;

Overwegende dat de strafbare deelneming een moreel bestanddeel veronderstelt waarbij vereist wordt, benevens de kennis van de feitelijke omstandigheden van de gestelde daad, tevens het opzet om bij het plegen van een bepaald misdrijf behulpzaam te zijn zulks ten gevolge van een misdadig overleg met de andere deelnemers;

Overwegende dat desaangaande er geen bewijs voorhanden is tegenover de la R...;

dat bij ontstentenis van het bewijs aangaande om het even welke kennis aangaande de aard van de door de andere deelnemers gestelde daden of de door hen nagestreefde doeleinden er zelfs van geen stilzwijgend overleg sprake kan zijn, in de zin van het vrijwillig verzaken door de verdachte aan een meer concrete kennis en opzet (deelneming « à toutes chances »);

Overwegende dat het feit wegens hetwelk de verdachte vervolgd wordt niet onder toepassing zou kunnen vallen van het art. 67 al. 3 SWB;

Op deze gronden,

Het Hof, rechtdoende bij verstek,

Ontvangt het beroep en er over beslissende,
Bevestigt het bestreden vonnis, wat de aangevochten beschikkingen betreft;

Laat de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie ten laste van de Staat.

MILITAIR GERECHTSHOF

Best. Ned. Kam. — 4 april 1962.

Voorzitter : M. Schilling.
Substituut-Auditeur-generaal : M. Ducamp.
Advocaten : Mrs. R. Moyerson en R. Dehin.

Onvrijwillige doding en verwondingen. — Gebrek aan vooruitzicht of voorzorg. — Geneesheer. — Nalatigheid in het bekendmaken van bestemming en gebruikswijze van voorgeschreven geneesmiddelen. — Apoteker. — Vergissing in de bereiding van zepillen.

De geneesheer die een geneesmiddel laat gebruiken dat voor de patiënt, ter zake een zuigeling, niet bestemd was en dat, zelfs indien het voorschrift op correcte wijze uitgevoerd ware geweest, levensgevaarlijk voor

het kind kon zijn, en werkelijk geweest is, maakt zich schuldig aan gebrek aan vooruitzicht of voorzorg.

De geneesheer die nalaat de bestemming en de gebruikswijze van de voorgeschreven geneesmiddelen (nl. zetpillen die codeïne inhouden) bekend te maken aan de moeder van twee kleine kinderen, met als gevolg dat een van de kinderen overleed, maakt zich schuldig aan gebrek aan vooruitzicht of voorzorg.

De apotheker die in de bereiding van zetpillen een hoeveelheid codeïne en cafeïne gebruikt die tienmaal sterker is dan deze vermeld op het voorschrift van de geneesheer, begaat een grove vergissing en maakt zich schuldig aan gebrek aan vooruitzicht of voorzorg.

Krijgsauditeur t/ R. en M.

Beiden beticht van :

militair zijnde in actieve dienst, te Kassel, in de Duitse Bondsrepubliek de 27 augustus 1960, bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder het inzicht om de persoon van een ander aan te randen, onvrijwillig de dood te hebben veroorzaakt van Musschoot D.

Gehoord de heer Voorzitter in zijn verslag;

Overwegende dat betichte Dr. R. op 25 augustus 1960 de twee kinderen van de echtgenoten Musschoot-Vanhaecke K. oud 27 1/2 maanden en D., oud 26 dagen heeft onderzocht;

Dat de eerste rechter de juiste omstandigheden ontleed heeft waarin de feiten zich voordeden, dat het Hof de zienswijze van de eerste rechter overneemt ten aanzien van de gang der zaken;

Overwegende dat aldus vaststaat dat betichte R. neusdruppels voor het oudste kind voorschreef en zetpillen voor het jongste; dat er geen sprake is geweest van het toedienen van zetpillen aan het oudste kind;

Dat betichte nog dezelfde dag aan de vader een potje met zetpillen en een rood briefje voor de verbandzaal overhandigde waar de neusdruppels bereid werden;

Dat de vader verklaart dat betichte bij de overhandiging van het potje zetpillen zegde dat het voor het jongste kind was (stuk 11); dat betichte zonder zo ver te gaan verklaart: «Ik herinner mij echter wel dat ik niet uitdrukkelijk gezegd heb dat de zetpillen voor het oudste kind bestemd waren» (stuk 55) dat hij ook (eodem loco) verklaart «Aangezien er dus bij het gesprek tussen de moeder en mij enkel en alleen sprake was geweest van één enkele soort zetpillen, namelijk deze om de stoelgang van het kleinste kind te vergemakkelijken, is het dus normaal» dat de moeder, ziende dat er maar een soort zetpillen geleverd werd deze beschouwd heeft als zijnde bestemd voor het kleinste kind»;

Overwegende dat betichte de namen van de patiënten noch op het potje zetpillen, noch op de fles neusdruppels vermeldde en geen gebruiksaanwijzing voorschreef;

Dat dan ook, het enkel en alleen aan de fout van de geneesheer te wijten is dat de moeder een zetpil aan het jongste kind opstak;

Dat toen betichte daags nadien de kinderen opnieuw thuis ging bezoeken, hij, bij het onderzoek van D. vaststelde dat dit kind symptomen van acute-allergische toestand vertoonde (stuk 24);

Dat hij het kind dadelijk naar een Duits ziekenhuis voor kinderen liet overbrengen, waar het kind overleed; dat hoewel betichte naliet de Duitse geneesheren

onmiddellijk te verwittigen van het opsteken van een zetpil, de Duitse doktoren echter van mening is dat het kind toch niet te redden was (vertaling stuk 37);

Dat de eerste rechter terecht doet opmerken dat betichte R. bijzonder voorzichtig moest zijn bij het overhandigen van de zetpillen, gezien deze codeïne inhielden en in geval van vergissing in de bestemming of gebruikswijze gevaarlijk konden zijn; (zie stukken 33, 51 en verklaring van Professor Dr. Moureau ter zitting verder in dit arrest letterlijk aangehaald over de dosis codeïne in het voorschrift van betichte, die zelfs voor een kind van twee jaar te groot was);

Dat de eerste rechter terecht oordeelde dat het gebrek aan vooruitzicht of voorzorg door betichte R. begaan was des te groter was daar 1) de overhandigde zetpillen volgens de verklaringen van betichte zelf, bestemd waren voor het algemeen gebruik (stuk 53) en geenszins voor een van de kinderen Musschoot toebedeeld waren geweest; dat inderdaad die zetpillen door de Belgische Militaire Apotheek te Soest toebedeeld werden op aflevering van een geneeskundig voorschrift van betichte R., gedagtekend van 22 augustus 1960 (t.t.z. vóór het huisbezoek bij de echtgenoten Musschoot - Vanhaecke) en opgesteld op naam van 1e SM Van de Walle, 2 Lanciers (aldus voor een volwassen persoon, persoon die overigens willekeurig aangeduid werd daar gebleken is dat de 1e SM niet ziek was en betichte slechts beoogde, gelet op de afstand tussen Kassel waar hij optrad en de militaire apotheek te Soest, een kleine voorraad zetpillen voor spoedeisende gevallen op te slaan), en 2) de zetpillen het formaat hadden van zetpillen voor volwassenen en niet het formaat van zetpillen voor zuigelingen of jonge kinderen;

Overwegende dat betichte M. bekend een vergissing te hebben begaan in de bereiding van de zetpillen en een hoeveelheid codeïne en cafeïne te hebben gebruikt die tienmaal sterker was dan deze vermeld op het voorschrift van Dr. R.;

Dat deze missing een groot gebrek aan vooruitzicht of voorzorg uitmaakt;

Ten aanzien van het oorzakelijk verband tussen de fouten van de betichten en de dood van het slachtoffer:

Overwegende dat het slachtoffer overleden is tengevolge van een vergiftiging veroorzaakt door het toedienen van een overdreven dosis codeïne (zie deskundig verslag van Professor Dr. Moureau);

Dat beide betichten bekennen een onvoorzichtigheid te hebben gepleegd maar beweren dat die onvoorzichtigheid zonder oorzakelijk verband is met de dood van de zuigeling D. Musschoot, dood die uitsluitend te wijten zou zijn aan een vergissing of een gebrek aan voorzorg van de andere betichte;

Overwegende dat eerste betichte Dr. R. staande houdt, dat het niet bewezen is dat het toedienen van de zetpillen de dood van het kind zou veroorzaken hebben, indien apotheker M. de door hem voorgeschreven dosis codeïne had gebruikt voor het vervaardigen van de zetpillen;

Overwegende hieromtrent dat Professor Dr. Moureau ter zitting van de Krijgsraad van 9 oktober 1961 verklaarde :

« On ne peut donner de la codéine ni de la caféine » à un nourrisson. Personnellement je ne le ferais » jamais. La dose en question était beaucoup trop » forte même s'il s'était agi d'un enfant de deux ans. » Pour un enfant c'était donc très dangereux, je » n'oserais pas dire mortel à coup sûr. Cela dépend » évidemment des individus qui peuvent être très dif- » férents. Cela dépend également des traitements appli- » qués. Je conclus en disant que les doses étaient

»trops fortes; personnellement je ne les aurais pas »prescrites.»

Overwegende dat de fout van R. hierin bestaat, dat hij, tengevolge van zijn schuldige nalatigheid, een geneesmiddel liet gebruiken dat voor de patiënt niet bestemd was en dat blijkens het advies van de deskundige niet geschikt was voor een zuigeling en levensgevaarlijk zou kunnen geweest zijn, zelfs indien het voorschrift op correcte wijze ware uitgevoerd geweest;

Overwegende dat, niettegenstaande het advies van de deskundige, betichte misschien vrijuit zou hebben kunnen gaan, indien hij met kennis van zaken toch zetpillen met de dosis die hij mocht veronderstellen correct te zijn had laten toedienen voor zover zulks gepaard ging met een bestendig toezicht op het kind en een waarschuwing aan de moeder voor het gevaarlijk karakter van het geneesmiddel; dat er echter dient opgemerkt dat dan nog de vraag zou gerezen zijn of de geneesheer door levensgevaarlijke codeïne- en cafeïne-zetpillen voor verstopping aan een zuigeling voor te schrijven, niet nalatig en schuldig zou geweest zijn daar dit geneesmiddel daarvoor niet aangewezen was;

Overwegende dat waar betichte echter zoals vaststaat een levensgevaarlijk geneesmiddel tengevolge van een gekarakteriseerd gebrek aan vooruitzicht liet toedienen zonder bestendig medicaal toezicht op de uitwerking van het geneesmiddel, de dood in een noodzakelijk verband staat met de fouten van betichte, dood die zoals hoger gezegd, volgens de deskundige, evengoed met een correcte dosis hadde kunnen volgen;

Overwegende dat apotheker M. een zeer zware fout beging door een geneesmiddel te bereiden dat niet overeenstemde met het voorschrift, fout die des te zwaarder is daar codeïne en cafeïne vergiften zijn;

Dat betichte zulks toegeeft doch opwerpt dat volgens het voorschrift de zetpillen voor volwassenen bestemd waren en dat de bij vergissing gebruikte zetpillen voor een volwassene geen dodelijk gevolg konden hebben (zie verklaring ter zitting van Professor Moureau); dat de dood van het slachtoffer uitsluitend te wijten is aan de vergissing van Dr. M., vergissing die het toedienen van die zetpillen aan een zuigeling voor gevolg had;

Overwegende hieromtrent dat M. moest weten dat de geneesheren op de nauwkeurige en angstvallige uitvoering van hun voorschriften moeten kunnen rekenen; dat immers, zo in principe een naam van een patiënt op het voorschrift vermeld staat, waar, zoals ten deze het geval zich voordoet, het geneesmiddel niet aan de patiënt door de apotheker overhandigd werd en de naam van de patiënt op het potje niet vermeld was (stuk 16), de apotheker kon en moest voorzien dat de geneesheer desgevallend een andere bestemming aan het geneesmiddel zou geven, of de dosis verminderen door bij voorbeeld de zetpillen in twee te snijden, doch dat de geneesheer er steeds van mocht uitgaan dat de zetpillen bereid werden volgens zijn voorschrift zoals overigens in de samenstelling op het potje vermeld (stuk 16).

Overwegende dat de fout van betichte M. aldus ook in noodzakelijk oorzakelijk verband staat met de dood van het slachtoffer; dat hij immers zoals hoger overwogen, kon en moest voorzien, dat de zetpillen zouden gebruikt worden, desgevallend voor anderen dan de patiënt wiens naam op het voorschrift vermeld was, zulks des te meer daar de militaire geneesheren in Duitsland niet alleen aan militairen doch ook aan hun gezinnen, kinderen inbegrepen, geneeskundige zorgen verlenen;

Overwegende dat de eerste rechter dan ook terecht beide betichten schuldig verklaarde; dat de dood van het slachtoffer immers te wijten is aan samenvoeging van de afzonderlijke fouten, weerhouden ten laste van iedere betichte; dat immers bij afwezigheid van de fout door betichte R. begaan of bij afwezigheid van de fout door M. begaan, de dood niet zou ingetreden zijn; dat ieder dezer fouten aldus noodzakelijk was om de dood te veroorzaken;

Dat een billijke toepassing der strafwet werd gedaan met betrekking tot betichte R., doch een te strenge toepassing met betrekking tot betichte M.;

Dat verzachtende omstandigheden bestaan ten voordele van betichte M. spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordelingen;

Om deze redenen :

Het Hof,

Veroordeelt betichte M. tot 15 dagen gevangenisstraf en een geldboete van 26 frank;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige;

Zegt dat de tenuitvoerlegging van dit arrest, in stede van het vonnis, gedurende drie jaar te rekenen van heden af zal geschorst worden doch enkel wat de hoofdgevangenisstraffen betreft.

NOOT: 1) Zie in dit nummer het vonnis van de Krijgsraad te Brussel van 24 oktober 1961.

2) Zie uiteenzetting der feiten in bijlage. Niettegenstaande de geneesheer beweert dat de door hem begane onvoorzichtigheid zonder oorzakelijk verband is met de dood van het slachtoffer, dood die uitsluitend zou te wijten zijn aan de door de apotheker begane vergissing, heeft de geneesheer een fout begaan wanneer hij door schuldige nalatigheid, een geneesmiddel liet gebruiken dat voor de patiënt niet bestemd was en dat blijkens het advies van de deskundige voor een zuigeling levensgevaarlijk zou kunnen geweest zijn, zelfs indien het voorschrift op correcte wijze ware uitgevoerd geweest: fout die misschien verschoonbaar ware geweest zo hij met kennis van zaken, niettegenstaande het advies van de deskundige, toch zetpillen met de dosis die hij mocht veronderstellen correct te zijn had laten toedienen voor zover zulks gepaard ging met een bestendig toezicht op het kind en een verwitting aan de moeder betreffende het gevaarlijk karakter van het geneesmiddel.

Daar waar de geneesheer echter een levensgevaarlijk geneesmiddel tengevolge van een gekarakteriseerd gebrek aan vooruitzicht liet toedienen zonder medicaal toezicht op de uitwerking van het geneesmiddel, staat de dood van het slachtoffer in noodzakelijk verband met de fout van de geneesheer.

Niettegenstaande de apotheker beweert dat volgens het voorschrift de zetpillen voor volwassenen bestemd waren en dat de bij vergissing gebruikte zetpillen voor een volwassene geen dodelijk gevolg konden hebben zodat de dood van het slachtoffer uitsluitend te wijten zou zijn aan de nalatigheid van de geneesheer, mocht de apotheker niet uit het oog verliezen dat geneesheren op de nauwkeurige en angstvallige uitvoering van hun voorschriften moeten kunnen rekenen; dat immers zo in principe een naam van een patiënt op het voorschrift vermeld staat, wanneer, zoals in casu, het geneesmiddel door de apotheker niet aan de patiënt overhandigd wordt en de naam van de patiënt niet op het potje vermeld is, de apotheker kan en moet voorzien dat de geneesheer desgevallend een andere bestemming aan het geneesmiddel zou geven, of de dosis veranderen door bijvoorbeeld de zetpillen in twee

te snijden, doch dat de geneesheer er steeds van mocht uitgaan dat de zetabletten opgemaakt werden volgens zijn voorschrift.

De fout gepleegd door de apotheker staat also in noodzakelijk oorzakelijk verband met de dood van het slachtoffer daar hij moest voorzien dat de zetabletten zouden gebruikt worden, desgevallend voor anderen dan de patiënt wiens naam op het voorschrift vermeld was, zulks des te meer daar de militaire geneesheren in Duitsland niet alleen aan de militairen doch ook aan hun gezinnen, kinderen inbegrepen, geneeskundige zorgen verlenen.

3) Uiteenzetting van de feiten:

De 25 augustus 1960, omstreeks 10.30 uur, bracht Dr. R., op verzoek van brigadier BV Nato Musschoot G., vader van de kinderen K. (twee jaar oud) en D., geboren de 31 juli 1960, een huisbezoek in de Schopenhauerstrasse te Kassel daar het oudste kind ziek was.

Na onderzoek van K., beloofde Dr. R. aan de echtgenote Musschoot, die met beide kinderen alleen thuis was, neusdruppels en zetabletten te laten klaarmaken om de griep van het kind te bestrijden:

Van de gelegenheid gebruik makend, vroeg moeder Musschoot aan Dr. R. ook haar kleinste kind, amper enkele weken, te onderzoeken daar het volgens haar aan slijmverstopping in de neus leed en moeilijkheden had met de stoelgang.

Daar het onderzoek van het eerste kind een negatief resultaat opleverde, beloofde Dr. R. alleen tapjes te bezorgen voor een gemakkelijken van de stoelgang van het kleinste kind.

De dokter vroeg aan de echtgenote Musschoot dat haar man de voorgeschreven geneesmiddelen in de loop van de namiddag in de ziekenzaal zou komen afhalen.

Diezelfde dag, omstreeks 17 uur, bood vader Musschoot zich met dit doel aan in het kabinet van Dr. R.; deze overhandigde hem, ten behoeve van de ziekenverpleger, een rood briefje waarop geschreven stond «neusdruppels en 5 zetabletten» alsmede een witte doos met rood deksel, voorzien van een rood etiket «uitwendig gebruik» en een sparadrapband met de vermelding «Dolviran», inhoudende 12 zetabletten.

Dr. R. geeft toe dat hij, behalve het gezegde «dit zijn de geneesmiddelen voor uw kind» niets verklaarde met betrekking tot welk van beide kinderen bedoelde geneesmiddelen bestemd waren en evenmin welk gebruik er moest van gemaakt worden.

Tegen afgifte van het rood briefje, ontving vader Musschoot uit de handen van de ziekenverpleger de fles met neusdruppels en de doos met zetabletten (12 in getal).

Thuis gekomen, overhandigde hij beide geneesmiddelen aan zijn vrouw, zeggende: «dit zijn de tapjes voor de kleine D., dat zijn de neusdruppels voor K.».

's Avonds na het maal, diende moeder Musschoot de neusdruppels toe aan K. en probeerde zij het jongste kind D. een zetablet op te steken. Met de uitwerpselen werd de zetablet echter bijna onmiddellijk weer uitgestoten, zodat men er van afzag de zetablet opnieuw te steken. Daarop volgde een rustige nacht.

's Anderendaags, 26 augustus 1960, omstreeks 8.15 u. toen de kleine D. lag te wenen, slaagde moeder Musschoot erin, veronderstellend dat het kindje aan krampen onderhevig was, een volledige zetablet op te steken, waarna het kindje in slaap viel.

Omstreeks 10.30 u. is Dr. R. dan onverwacht teruggekomen om het oudste kind K. een inspuiting van vitamine D toe te dienen. Toen hij terloops informeer-

de naar de toestand van de kleine D., vroeg moeder Musschoot hem het kindje nog eens te willen onderzoeken. Toen de moeder het wichtje uit het bedje nam, stelde men vast dat het zichtbaar moeilijk ademde, dat de oogjes gezwollen waren en dat gans het lichaam roze en blauwe vlekjes vertoonde.

Terwijl Dr. R. een diagnose trachtte vast te stellen, vertelde moeder Musschoot hem dat ze enkele uren voordien de kleine D. een zetablet had opgestoken.

Toen Dr. R. daarop de pot met zetabletten bemerkte (de pot stond nog op de tafel), zegde hij: «oei, oei, de tapjes zijn veel te groot; ik zal glycerinetapjes geven».

Ondertussen borg hij de doos met zetabletten in zijn medische tas, terwijl hij zich liet ontvallen «ik begrijp er niets van».

Toen de vrouw haar bezorgdheid uitdrukte over de waargenomen verschijnselen op het lichaam van het kindje, vroeg ze aan Dr. R. of ze geen beroep mocht doen op een geneesheer specialist. Daarop antwoordde Dr. R. bevestigend en beloofde, voor het geval een dergelijke consultatie onmogelijk zou zijn, ervoor te zorgen dat een ambulantiwagen het kind naar het hospitaal zou overbrengen.

Ongeveer een kwartier nadien, stopte een ambulantiwagen voor de deur en werd de kleine D., vergezeld o.m. van de moeder en van Dr. R., naar het kinders-hospitaal «Kind von Brabant» gevoerd, waar het onmiddellijk door de Duitse doktoren Paul Melchior en Solvey Geissler werd behandeld.

Eerst één kwartier nadien, toen het kindje al zuurstof was toegediend, lichtte Dr. R. voornoemde geneesheren ervan in dat het kind een zetablet «Dolviran» was opgestoken.

's Nachts, de 27 augustus 1960, omstreeks 1.45 uur, overleed het kind D., volgens de versie van de Duitse dokters, aan «Dolviran-overdosering», meer bepaald aan te grote dosis codeïne.

Over de herkomst en de samenstelling van de zetabletten, door Dr. D. aan vader Musschoot overhandigd, dient het volgende vermeld.

De 12 augustus 1960, maakte Dr. R. aan het militair hospitaal van Soest een schriftelijke bestelling over van 50 zetabletten, volgens een door hem opgegeven samenstelling «Dolviran», op de fictieve naam van 1 SM Van de Maele, ten einde hem toe te laten zijn stock aan zetabletten aan te vullen.

Adjutant KRO apotheker M., die het medisch voorschrift in handen kreeg voor uitvoering, schrapte op eigen initiatief het cijfer 50 van het bestelde aantal zetabletten om het te vervangen door het cijfer 20. Als verklaring hiervoor geeft hij op dat het verboden is meer dan 20 zetabletten ineens per zieke af te leveren, tenzij de geneesheer uitdrukkelijk zou hebben vermeld «hoeveelheid strikt noodzakelijk» wat hier niet het geval was.

In het berekenen van de dosis der samenstellende bestanddelen voor 20 zetabletten (in plaats van voor 50) bekent apotheker M. zich te hebben vergist, met het gevolg dat de zetabletten niet meer beantwoordden aan het voorschrift van Dr. R.

Als gevolg van de ontleding van de zetabletten, uitgevoerd door apotheker J. Dodibval - Versie, in het kader van de deskundige opdracht waarmee Prof. Dr. Moureau werd gelast, werd vastgesteld dat alleen de elementen, aspirine, phenacetine, luminal aan het voorschrift beantwoordden, terwijl bewezen werd dat de zetabletten bevatten:

a) een dosis van 51,98 mgr codeïne (in plaats van 5 mgr) hetzij 9 X meer dan voorgeschreven.

b) een dosis van 45,81 mgr cafeïne (in plaats van 5 mgr) hetzij 9 X meer dan voorgeschreven.

Het kind D., vervoerd van het kinderspital naar Kassel naar het militair hospitaal van Soest (na overlijden), werd de 30 augustus 1960 overgebracht naar het militair hospitaal van Luik, ter beschikking van de geneesheer-deskundige Prof. Dr. Moureau, die, de 31 augustus 1960, een lijkschouwing uitvoerde.

Prof. Dr. Moureau besluit met zekerheid dat het kind D. gestorven is aan vergiftiging, veroorzaakt door een te hoge dosis codeïne en cafeïne, die in de zetabletten aanwezig zijn voor een zuigeling van die leeftijd.

KRIJGSRAAD TE BRUSSEL

2e Ned. Kam. — 24 oktober 1961.

Burgerlijk lid: M. Simon.

Eerste-Substituut-Krijgsauditeur: M. Fremault.

Advocaten: Mrs. R. Moyerson en R. Dehin.

Onvrijwillige doding en verwondingen. — Gebrek aan vooruitzicht of voorzorg. — Geneesheer. — Nalatigheid in het bekendmaken van bestemming en gebruikswijze van voorgeschreven geneesmiddelen. — Apotheker. — Vergissing in de bereiding van zetabletten.

De geneesheer die een geneesmiddel laat gebruiken dat voor de patiënt, ter zake een zuigeling, niet bestemd was en dat, zelfs indien het voorschrift op correcte wijze uitgevoerd ware geweest, levensgevaarlijk voor het kind kon zijn, en werkelijk geweest is, maakt zich schuldig aan gebrek aan vooruitzicht of voorzorg.

De geneesheer die nalaat de bestemming en de gebruikswijze van de voorgeschreven geneesmiddelen (nl. zetabletten die codeïne inhouden) bekend te maken aan de moeder van twee kleine kinderen, met als gevolg dat een van de kinderen overleed, maakt zich schuldig aan gebrek aan vooruitzicht of voorzorg.

De apotheker die in de bereiding van zetabletten een hoeveelheid codeïne en cafeïne gebruikt die tienmaal sterker is dan deze vermeld op het voorschrift van de geneesheer, begaat een grove vergissing en maakt zich schuldig aan gebrek aan vooruitzicht of voorzorg.

Krijgsauditeur t/ R. en M.

Beiden beticht van:

militair zijnde in actieve dienst, te Kassel, in de Duitse Bondsrepubliek, de 27 augustus 1960, bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder inzicht om de persoon van een ander aan te randen, onvrijwillig de dood te hebben veroorzaakt van Musschoot D. . .

Wat het ten laste van betichte R. gelegd gebrek aan vooruitzicht of voorzorg betreft:

Overwegende dat betichte R... op 25 augustus 1960 de twee kinderen van de echtgenoten Musschoot-Vanhaecke, K..., twee jaar oud en D..., zes weken oud, heeft onderzocht;

Overwegende dat uit de verklaringen van de moeder Vanhaecke M... (stuk 15) en van betichte (stukken 54

en 55) blijkt dat deze laatste gedurende het huisbezoek aan de moeder verklaarde dat hij voor het oudste kind neusdruppels en voor het jongste kind zetabletten zou voorgeschreven hebben; dat betichte bekend dat er geen spraak is geweest van het toedienen van zetabletten aan het oudste kind (stuk 55);

Overwegende dat betichte nog dezelfde dag aan de vader, Musschoot G..., neusdruppels en zetabletten persoonlijk heeft overhandigd; dat hij, volgens de vader, zou gezegd hebben dat de neusdruppels voor het oudste en de zetabletten voor het jongste kind bestemd waren (stukken 10, 11, 12);

Overwegende dat betichte beweert dat Musschoot G... zijn voorschriften nopens de bestemming van de medicamenten verkeerd heeft begrepen en dat beide medicamenten voor het oudste kind K... bestemd waren;

Overwegende dat die bewering van betichte door de verklaring van de ouders ten stelligste tegengesproken wordt; dat betichte op 26 augustus de twee kinderen opnieuw thuis is gaan bezoeken en bij het onderzoek van D... vastgesteld heeft dat dit kind symptomen van acute-allergische toestand vertoonde (stuk 24); dat hij bekend dat de moeder er hem attent op maakte dat zij aan het kleinste kind een zetablet had opgestoken; dat hij nochtans de moeder niet heeft verwittigd dat zij een vergissing had begaan; dat hij de zetabletten heeft teruggenomen, zeggende dat ze « te groot waren en dat hij glycerine-zetabletten zou laten geworden »; dat hij eveneens, bij de aankomst in het Duits hospitaal de behandelende dokters geenszins op de hoogte heeft gebracht van het verkeerd toedienen van die zetablet (stuk 54); dat hij voor de eerste maal van een vergissing in het toedienen van de zetabletten heeft gesproken wanneer hij door de Duitse geneesheren Melchior en Solvey Geissler vernomen had dat het kind aan een intoxicatie door codeïne leed (stukken 28 en 38);

Overwegende dat die omstandigheden niet toelaten geloof te hechten aan de beweringen van betichte;

Overwegende trouwens dat, zelfs indien de beweringen van betichte als bewezen moesten beschouwd worden, betichte verantwoordelijk zou zijn voor de vergissing van de ouders daar hij klaarblijkelijk hun geen voldoende inlichtingen verschaft heeft over de bestemming en de gebruikswijze van de medicamenten dat hij trouwens bekend « niet juist bepaald te hebben welke kind deze zetabletten mocht krijgen » en « zeker niet bijgevoegd te hebben dat ze bestemd waren voor het oudste kind » (stuk 54); dat hij bovendien nagelaten had de naam van het kind voor wie de zetabletten bestemd waren op de doos aan te brengen (stuk 54); dat betichte bekend dat, gezien hij aan de moeder slechts van zetabletten voor het kleinste kind had gesproken, deze normaal moest denken dat de afgeleverde zetabletten voor dit kind bestemd waren (stuk 54);

Overwegende dat betichte bijzonder voorzichtig moest zijn in de overhandiging van die zetabletten gezien deze codeïne inhielden en, in geval van vergissing in de bestemming of de gebruikswijze, voor de kinderen gevaarlijk konden zijn (zie stukken 28, 33, 52, verslag van de heer Professor en de verklaringen van Professor Moureau ter terechtzitting over de dosis codeïne vermeld in het voorschrift van betichte, die zelfs voor een kind van twee jaar te groot was);

Overwegende dat het gebrek aan vooruitzicht of voorzorg begaan door betichte R... des te groter is daar:

1) de overhandigde zetabletten, volgens de verklaringen van betichte zelf, bestemd waren « voor het algemeen

gebruik» (stuk 53) en geenszins voor een van de kinderen Musschoot-Vanhaecke toebereid waren geweest;

Dat inderdaad die zetpillen door de Belgische Militaire Apoteek te Soest toebereid werden op aflevering van een geneeskundig voorschrift van betichte R... gedagtekend van 22 augustus 1960 (t.t.z. drie dagen vóór het eerste huisbezoek bij de echtgenoten Musschoot-Vanhaecke) en opgesteld op naam van 1 SM Van de Walle, 2 Lanciers C. (t.t.z. voor een volwassen persoon);

2) de zetpillen het formaat hadden van zetpillen voor volwassenen en niet het formaat van zetpillen voor zuigelingen of jonge kinderen;

Wat het ten laste van M. gelegd gebrek aan vooruitzicht of voorzorg betreft :

Overwegende dat betichte M... bekend een vergissing te hebben begaan in de bereiding van de zetpillen en een hoeveelheid codeïne en cafeïne te hebben gebruikt die tienmaal sterker was dan deze vermeld op het voorschrift van Dr. R... (1 gr in plaats van 100 mgr);

Wat het oorzakelijk verband tussen de fouten van de betichten en de dood van het slachtoffer betreft :

Overwegende dat het slachtoffer overleden is ten gevolge van een vergiftiging veroorzaakt door het toedienen van een overdreven dosis codeïne en cafeïne (zie verslag van de heer Professor Moureau);

Overwegende dat beide betichten bekennen een onvoorzichtigheid te hebben gepleegd maar beweren dat die onvoorzichtigheid zonder oorzakelijk verband is met de dood van de zuigeling D... Musschoot; dood die uitsluitend te wijten zou zijn aan de door de andere betichte gepleegde vergissing of gebrek aan voorzorg;

Overwegende dat eerste betichte R... staande houdt dat het niet bewezen is dat het toedienen van de zetpillen de dood van het kind zou veroorzaakt hebben indien apotheker M... de door hem voorgeschreven dosis codeïne had gebruikt voor het vervaardigen van de zetpillen;

Overwegende dat de heer deskundige Professor Moureau ter terechtzitting verklaard heeft dat de door eerste betichte voorgeschreven dosis codeïne voor een zuigeling zeer gevaarlijk was zonder nochtans met zekerheid te kunnen zeggen of die dosis de dood van het slachtoffer noodzakelijk als gevolg moest hebben;

Overwegende dat betichte M... beweert dat, volgens het voorschrift van Dr. R..., de zetpillen voor een volwassen persoon bestemd waren en dat de bij vergissing gebruikte dosis codeïne voor een dergelijke persoon geen dodelijk gevolg kon hebben; dat de dood van de zuigeling uitsluitend te wijten is aan de vergissing van Dr. R..., vergissing die het toedienen van die zetpillen aan een zuigeling voor gevolg had;

Overwegende dat Professor Moureau ter zitting verklaarde niet te geloven dat een dosis van 51,98 mgr codeïne per zetpil dodelijk zou geweest zijn voor een volwassene of voor oudere kinderen, die waarschijnlijk slechts ongesteld zouden geweest zijn;

Overwegende dat uit de elementen van het dossier en uit het ter terechtzitting gedane onderzoek blijkt dat de dood van het slachtoffer te wijten is aan de samenloop van de door beide betichten begane fouten; dat zowel het gebrek aan vooruitzicht en voorzorg van eerste betichte als dit van tweede betichte nodig zijn geweest om de dood van D... Musschoot tot gevolg te hebben; dat het oorzakelijk verband tussen de fouten, respectievelijk door beide betichten begaan, en de dood

van het slachtoffer vaststaat en derhalve de feiten van de betichting bewezen zijn;

Overwegende dat er ten gunste van betichte M... verzachtende omstandigheden bestaan, spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordelingen;

Overwegende dat het behoort de teruggave te bevelen van de inbeslaggenomen zaken;

Overwegende dat betichten geen enkele veroordeling, van aard om de toepassing van het uitstel te verhinderen, in de mate zoals hierna bepaald, hebben opgelopen en dat de omstandigheden van de zaak hun verbetering laten verhopen;

Om deze beweegredenen :

De Krijgsraad, beslissende op tegenspraak,

Verklaart betichten R... en M... beiden voornoemd, schuldig aan het feit hun ten laste gelegd en veroordeelt :

1) betichte R... tot een gevangenisstraf van drie maand en tot een geldboete van 50 frank;

2) betichte M... tot een gevangenisstraf van een maand en tot een geldboete van 26 frank;

Zegt dat de tenuitvoerlegging van huidig vonnis zal geschorst blijven gedurende drie jaar doch enkel wat de hoofdgevangenisstraffen betreft;

NOOT : Zie in dit nummer het arrest van het Militair Gerechtshof van 4 april 1962.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

Tijdelijke Kamer. — 22 september 1960.

Voorzitter : M. R. Van Schoote, alleen zetelend rechter.
Openbaar Ministerie : J. P. Steger, substituut procureur des Konings.
Advokaten : Mrs. J. Kickx, G. Baert en M. D'Hont.

Dader. — Artikel 66 S.W.B. — Kennis van het plegen van een bepaald misdrijf vereist.

Het bewijs van kennis van het plegen van een bepaald misdrijf door deze ten wiens voordeel verdachte optreedt, is een door de wet vereiste voorwaarde voor een strafbaar optreden op basis van artikel 66 S.W.B.

O.M. en Burgerlijke partijen t/ X, Y, en de la R...

Ten einde terecht te staan ter zake van :

Te Gent, om het misdrijf uitgevoerd te hebben of om aan de uitvoering ervan rechtstreeks medegewerkt te hebben, of om, door welke daad ook, tot de uitvoering zodanige hulp verleend te hebben dat zonder zijn bijstand, de misdaad of het wanbedrijf niet kon gepleegd worden of om door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden, rechtstreeks tot deze misdaad of tot dit wanbedrijf aangezet te hebben;

De eerste en de tweede

A.

De eerste, tweede en derde,

B. tussen 25 februari 1960 en 17 juni 1960, gepoogd te hebben ten nadele van Vergote Albert, met behulp van geweld of bedreiging, hetzij fondsen, waarden roerende voorwerpen, schuldbrieven, biljetten, promessen, kwijtschriften, hetzij de ondertekening of de overhandiging van enig stuk dat een verbintenis, beschikking of ontheffing van schuld inhield of teweegbracht — terzake de geldsom van honderd vijftig duizend frank af te persen, het voornemen om de misdaad te plegen zich geopenbaard hebbende door uitwendige daden, welke een begin van uitvoering van die misdaad uitmaken en welke alleen wegens omstandigheden, onafhankelijk van de wil van de dader werden gestaakt of hun uitvoering hebben gemist;

Gehoord de verklaringen onder eed van de getuigen,
Gehoord de Heer Steger, substituut-procureur des Konings, in zijn vordering;

Op strafgebied.

Overwegende dat uit het vooronderzoek en de verhandelingen ter terechtzitting is gebleken, dat de feiten A en B hierboven omschreven ten genoegen van recht bewezen zijn ten laste van eerste twee verdachten;

Overwegende dat feit B ten laste gelegd van de derde verdachte niet bewezen is; dat inderdaad, al mocht men hem hevig verwijten de wijze waarop hij ten voordele van de eerste twee verdachten opgetreden is, vermits hij redelijkerwijze had moeten veronderstellen dat hij aan ongeoorloofde handelingen medewerkte gezien het ongewoon bedrag van de hem beloofde vergoeding en de omstandigheden in dewelke zulke belofte gedaan werd, het nochtans niet gebleken is dat hij, toen hij het pakje ging afhalen, enige kennis had hetzij van het bestaan van de dreigbrieven, hetzij van de inhoud van het pakje;

dat bijgevolg, bij gebrek aan bewijs van kennis van het plegen van een bepaald misdrijf voor deze ten wiens voordeel hij optrad, de door de wet vereiste voorwaarden voor een strafbaar optreden op basis van art. 66 S.W.B. niet aanwezig zijn;

Om deze redenen :

De rechtbank, rechtdoende op tegenspraak

.....

Ontslaat de derde verdachte van de vervolging zonder kosten.

NOOT. — In dit nummer is eveneens opgenomen het arrest van de 3e kamer van het Hof van Gent d.d. 10 november 1961, houdende bevestiging van vorenstaand vonnis.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

CORRECTIONELE RECHTBANK TE HASSELT

4e Kamer. — 6 juni 1962.

Voorzitter : M. Pexsters, alleenrechtsprekend rechter.
O.M. : M. Moens.

Advokaten : Mrs. Geyskens en De Groof.

Wegverkeer. — Verplicht rijwielpad. — Onberijdbaarheid van het rijwielpad. — Souvereine vaststelling door de rechter.

Luidens artikel 53 van het Algemeen Wegenverkeersreglement zijn de weggebruikers die een fiets met hulpmotor berijden, verplicht het rijwielpad te volgen indien dit berijdbaar is. De rechter oordeelt soverein of een rijwielpad al dan niet kan worden bereden. Een rijwielpad van een meter breed met daarin een boordsteen van 0,14 meter dient als onberijdbaar te worden beschouwd.

O.M. t./ Van Cluysen, B.P. Corthouts.

Gezien het tussenvonnissen door deze zetel geveld op 28 maart 1962;

Gezien het proces-verbaal van bezoek ter plaatse ingevolge dit vonnis opgesteld de 11 april 1962;

Feiten :

Overwegende dat de weggebruiker Corthouts gereden kwam van Helchteren-dorp in de richting Heusden en betichte op de brug over de spoorweg naar deze weg overloopt als tegenligger had; dat volgens de nagelaten sporen de botsing plaats greep vooraan op de brug in de richting van Helchteren vanwaar de weggebruiker Corthouts kwam per bromfiets, zodat dus de betichte op het einde der brug was gekomen, richting van Heusden; dat betichte insgelijks per bromfiets reed;

Overwegende dat de aanrijding tussen beiden plaatsgreep links op de rijbaan der brug (richting door de betichte gevolgd) zoals blijkt uit de nagelaten sporen der aanrijding onmiddellijk na de botsing waargenomen;

Overwegende dat er een rijwielpad loopt langs de weg Helchteren - Heusden en door geen enkel verkeers-teken wordt te kennen gegeven dat dit aan de brug ophoudt noch in de richting Helchteren noch in de richting Heusden;

Overwegende dat dit rijwielpad theoretisch loopt over de verhoogde berm op de brug en een breedte heeft van een meter; dat in deze meter nog 0,14 meter boordsteen ligt, onbruikbaar;

Overwegende dat beide partijen bij het naderen der brug uit een onoverzichtelijke bocht komen;

In rechte :

Overwegende dat de fietsen met hulpmotor luidens art. 53 van het verkeersreglement enkel het verplichtend rijwielpad dienen te volgen wanneer dit bevaarbaar is; dat te zeggen of een verplicht rijwielpad al of niet bevaarbaar is een feitenkwestie inhoudt die soverein door de rechter wordt beslecht; (zie « Le Code de la Circulation » door Roger Van Roye n° 512, 514, 515) dat hieraan hetzij welk attest van de Dienst van Bruggen en Wegen niets kan veranderen;

Overwegende dat een rijwielpad van een meter breed dan wanneer deze breedte nog 0,14 m boordsteen, zoals op de verhoogde berm der brug waarvan spraak bevat, als onbevaarbaar dient te worden beschouwd voor rijwielen met hulpmotor; dat inderdaad het op dergelijke strook niet mogelijk is veilig een tegenligger in te halen of te kruisen; dat dan ook noch betichte noch zijn tegenligger het kwestieuze rijwiel-pad op de verhoogde berm der brug dienden te volgen;

Overwegende dat bijgevolg de weggebruiker Cort-houts dan ook terecht ter plaatse van het ongeval op de rijbaan reed, uiterst rechts zoals hij het gedaan heeft: dat even terecht betichte op de rijbaan heeft gereden maar zonder zo dicht mogelijk bij de rechter-rand van de door hem gevolgde baan te blijven en der-halve de feiten ten zijnen laste gelegd bewezen zijn; dat de betichting B een bestanddeel vormt der hoofd-betichting A en er voor beide betichtingen luidens art. 65 van het strafwetboek slechts één straf dient te worden uitgesproken namelijk de zwaarste alleen;

Overwegende dat de eis der burgerlijke partij ont-vankelijk is en gegrond als volgt betichte volledig ver-antwoordelijk zijnde voor de schadelijke gevolgen van het ongeval;

1) herstellingskosten, tegensprekelijk vastge-steld	3.400 F
2) genotsderving	600 F
3) vestimentaire schade, ex aequo et bono	300 F
4) morele schade, ex aequo et bono	500 F
totaal	4.860 F

Gezien de hiernavolgende artikelen door de heer Voorzitter ter zitting aangeduid: K.B. 28-12-1950, art. 1382-1383 B.W.B.; Wetboek van Rechtspleging in strafzaken art. 194; art. 1 Wet 5 maart 1952; Wetboek van strafrecht art. 40, 65, 418, 420, 44, 45; wet van 15 juni 1935, art. 2, 14, 31, 32, 34, 35, 26, 37, 41; art. 12 K.B. 10-12-1958, art. 2 wet 1-8-1899 gew. art. 3 wet 15-4-1958;

Om deze beweegredenen:

De Rechtbank, statuerende tegenspraak, verklaart de betichte Van Cluysen, voornoemd, schuldig aan de feiten hem ten laste gelegd zoals in de voorgaande beweegredenen omschreven;

Dienvolgens veroordeelt hem voor de feiten A en B samen: tot één geldboete van 50 frank, gebracht op 1.000 frank, subsidiair tien dagen gevangzitting;

Verklaart de eis van de burgerlijke partij ontvanke-lijk en gegrond zoals in de voorgaande beweegredenen aangehaald;

Dienvolgens veroordeelt de betichte te betalen aan de burgerlijke partij Cortbouts, voornoemd, ten titel van schadevergoeding, de som van 4.860 frank ver-meerdert met de vergoedende intresten, vanaf 7 juli 1961 tot 14 maart 1962 en van dan af de gerechtelijke intresten en de kosten;

Wijst de burgerlijke partij af van haar meerdere aanspraken;

Verwijst de betichte tot de som van 288 frank, kosten van het rechtsgeding.

VREDEGERECHT TE ST. TRUIDEN

2 mei 1961.

Vrederechter: M.A. Roelandts.

Advokaten: Mrs. Knapen, Delvaux en Smeets.

Onderhoudsgeld. — C.O.O. optredende krachtens art. 30 der wet dd. 27 november 1891. — Geen genot van de bijzondere bevoegdheid van de Vrederechter. — Gevorderd bedrag meer dan 10.000 F. — Overschrijding van de bevoegdheid «ratione materiae».

1. *Art. 30 der wet van 27 november 1891 roept geen indeplaatsstelling in het leven van de C.O.O. in de rechten die de ondersteunde behoeftige bezit tegen de zijnen, krachtens art. 203, 205 en vlg. B.W. Genoemde wet verleent aan de C.O.O. een eigen recht op terugbetaling*
2. *De Rechtbank kan derhalve geen toepassing maken van art. 208 B.W. ten opzichte van de C.O.O., die in geen dele als gesubrogeerde van de behoeftige kan optreden en derhalve niet kan genieten van de bijzondere bevoegdheid van de Vrederechter, geregeld bij art. 3, 11°, van de wet dd. 25 maart 1876, nopens de onderhoudsgelden.*
3. *Eis meer dan 10.000 F bedragende overschrijdt de bevoegdheid «ratione materiae» van de vrederechter.*

C.O.O. t./ Vanstraelen en consoorten.

Gezien de inleidende dagvaarding van deurwaarder Coppens van St. Truiden, dd. 22 oktober 1960 en op de beweegredenen erin aangehaald;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten dd. 14 april 1961;

Overwegende dat art. 30 der wet dd. 27 november 1891, geen indeplaatsstelling in het leven roept van de Commissies van Openbare Onderstand in de rechten die de ondersteunde behoeftige bezit tegen de zijnen, krachtens art. 203, 205 en volgende van het B.W. (Rb. Brussel, 9-4-1957, J.T. 1957, p. 405);

Dat genoemde wet aan de Commissie van Openbare Onderstand een eigen recht op terugbetaling verleent, zonder te gewagen van een subrogatie;

Overwegende dat, in die gedachtengang de Recht-bank niet kan aanvaarden dat de Commissie van Openbare Onderstand, in de plaats zou treden van de ondersteunde behoeftige, en overeenkomstig art. 208 B.W. tot de ventilatie zou overgaan van de onderhouds-verplichting tussen hen die tot dit onderhoud verschul-digd zijn, zulks naar evenredigheid van de behoeften van hem die het onderhoud vordert en van het ver-mogen van hen, die het verschuldigd zijn;

Dat dienvolgens de Rechtbank geen toepassing kan maken van art. 208 B.W. ten opzichte van de Com-missie van Openbare Onderstand, die alleen over een persoonlijke en rechtstreekse vordering beschikt en in genedele als gesubrogeerde van de behoeftige kan optreden;

Overwegende dat de vordering van aanlegster ertoe strekt verweerders te horen veroordelen om aan ver-zoekster te betalen voor tussenkomst in het onder-houd en de verpleging van hun vader, de som van 45 F per dag, met ingang van 1 september 1960 en zulks overeenkomstig art. 30 van de wet dd. 27 no-vember 1891, gewijzigd door deze van 23 juni 1960; dat dienvolgens op dit ogenblik reeds een achterstand voorhanden is van meer dan acht maanden, hetgeen reeds een bedrag uitmaakt van meer dan 10.000 F;

Overwegende dat de Commissie van Openbare Onderstand optredende krachtens art. 30 der wet dd. 27 november 1891, derhalve niet kan genieten van de bijzondere bevoegdheid van de Vrederechter, zoals deze geregeld is in art. 3, 11° van de wet van 25 maart 1876, nopens de onderhoudsgelden;

Overwegende dat het gevorderde bedrag namelijk meer dan 10.000 F de bevoegdheid «ratione materiae» van de Vrederechter overschrijdt; dat de volstreckte bevoegdheid (ratione materiae) van openbare orde is en door de rechter ambtshalve moet worden toegepast; (cas. 18-7-1878, pas. 1878 I 354), dat wij derhalve onbevoegd zijn in casu, zelfs op het ogenblik der dagvaarding namelijk 22 oktober 1960, daar er toen reeds een evoluerend bedrag gevraagd werd dat voor de toekomst ver boven de 10.000 F kon liggen, daar zulks dagelijks vergroot en de vordering niet vatbaar was voor schatting;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, alle andere of strijdige besluiten verwerpend en rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op de art. 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Verklaren ons onbevoegd «ratione materiae» om van de eis kennis te nemen;

Veroordelen aanlegster tot de kosten.

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE ANTWERPEN

Gemengde Kamer. — 14 september 1962.

Voorzitter: M. Van den Bosch.

Bevoegdheid van de bijzondere kamer van het Arbeidsgerecht. — De voor de R.M.Z. gedane afhoudingen zijn niet bepalend voor de kwaliteit van de werknemer, wel de bij de artt. 3 en 4 van de wet van 9 juli 1922 vastgestelde maatstaven.

De bij art. 65 van de organieke wet van 9 juli 1926 op de werkrechtshouders aan de bijzondere kamer toevertrouwde opdracht inzake de beslissing van geschillen omtrent de aanwijzing der bevoegde kamer wegens de kwaliteit der partijen is een verwijzingsbevoegdheid.

Voor de vaststelling van de kwaliteit van de werknemer (werkmans of bediende) gelden uitsluitend de bij de artt. 3 en 4 van bedoelde wet vastgestelde maatstaven, ongeacht het stelsel, dat voor de afhoudingen voor de maatschappelijke zekerheid wordt toegepast.

Een werknemer, die geestesarbeid verricht moet als zodanig worden beschouwd, ook wanneer op zijn loon afhoudingen voor de R.M.Z. als arbeider werden gedaan.

Best t./ Vervoort.

Overwegende dat het beroep ingesteld werd in dato van 29 december 1960 bij akte van deurwaarder R. Verhaegen, c.o. R. Van Bouwel van Antwerpen tegen: 1. het vonnis op tegenspraak tussen partijen uitgesproken door de Werkrechtshouders van Antwerpen, gemengde kamer, op 27 januari 1960, waarbij een getuigenverhoor bevolen werd; 2. het vonnis op

tegenspraak tussen partijen uitgesproken door het Arbeidsgerecht van Antwerpen, gemengde kamer, op 21 september 1960, waarbij de zaak verwezen werd naar de Kamer voor Bedienden, aangezien volgens de Raad uit het getuigenverhoor gebleken was dat aanlegger, thans beroepene, de garage beheerde en bijgevolg hoofdzakelijk geestesarbeid verrichtte;

Overwegende dat beroeper aanvoert dat beroepene in dienst van beroeper trad als pompist-mechaniker; dat beroepene in hogervermelde hoedanigheid «als arbeider» voor de toepassing van de R.M.Z. werd aangegeven en hij hiertegen geen enkel protest heeft aangetekend; dat beroepene op zijn bezoldigingen geen andere afhoudingen heeft ondergaan dan deze die overeenkwamen met zijn hoedanigheid van «werkmans» «handenarbeider», hetgeen wel bewijst dat hij — zolang hij in dienst was bij beroeper — hiermede akkoord ging (zie attest Fiduciaire J. Van Breda en C° en van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid — aangifte controle dd. 16-10-1959); dat het dan ook niet opgaat, na verbreking van de arbeidsovereenkomst, voor de eerste maal een andere hoedanigheid op te vorderen dat deze waarvoor beroepene de afhoudingen voor Sociale Zekerheid heeft aangenomen; (W.R. Beroep, Antwerpen 27-4-1959 inzake Cassaer t./ Brij Artois; W.R. Brussel 31-6-52, J. Tribunaux 1952, blz. 652; W.R. Bergen 2-2-1952, Tijdschrift voor Sociaal Recht 1953, blz. 59);

Overwegende dat beroepene pleit dat hij als gerant in dienst was van de garage van beroeper van 9-10-1958 tot 6-7-1959 tegen een nettoloon van 5.000 F per maand plus voordelen in natura; dat beroepene steeds heeft voorgehouden dat hij alleen instond voor de goede werking van deze garage en aldus alle taken van beheer moest verrichten en alle verantwoordelijkheden voor de goede gang van zaken droeg; dat beroeper zich ten onrechte steunt op de bewering dat beroepene voor de toepassing van de R.M.Z. als arbeider zou zijn aangegeven; dat inderdaad de haast algemene rechtspraak de aangifte van de R.M.Z. niet als van doorslaggevende aard beschouwt om de hoedanigheid van bediende of arbeider vast te stellen en deze aangifte ten hoogste aanvaardt om een reeds gevestigde overtuiging in een of andere zin te bevestigen; dat de aangifte van de maatschappelijke zekerheid eenzijdig door de werkgever gebeurt en de werkgever instaat voor het storten, zowel van de werknemers- als voor de werkgeversbijdrage R.M.Z.; dat het dus herhaaldelijk gebeurt dat de werknemers geen kennis hebben van de wijze waarop zij voor de maatschappelijke zekerheid worden aangegeven; dat alleszins de eenzijdige beweringen van een partij toch niet als bewijs door deze partij te haren voordele kunnen ingeroepen worden, alleen omdat zij haar eigen beweringen thans in de vorm van aangiften schriftelijk bevestigt; dat dit in casu nog veel minder het geval is omdat beroeper maanden in gebreke is gebleven de toestand van beroepene ten opzichte van de maatschappelijke zekerheid te regelen; dat daarentegen haast alle rechtspraak en rechtsleer van oordeel zijn dat het alleen de aard van de verrichte taken is die bepaalt of iemand arbeider of bediende is, al naargelang hij handen- of geestesarbeid verricht; dat beroepene in onderhavig geval uitsluitend geestesarbeid heeft verricht; dat beroepene bestekken moest opmaken, prijzen berekenen en prijsopgaven doen, facturen schrijven, geld ontvangen en weergeven, de kas bijhouden en afrekening opmaken; moest zorgen voor de aankoop van de noodzakelijke onderdelen, instond voor de verkoop van onderdelen, materiaal, enz. en verder alle schrijfwerk moest verrichten dat noodzakelijk is voor het drijven van een garage;

Overwegende dat de organieke wet van 9 juli 1926 op de werkrechtshraden in haar artikelen 3 en 4 een bepaling geeft wat voor de toepassing van deze wet dient verstaan onder «werkmán» of «bediende», en daarenboven een lijst publiceert van functies waarvan titularissen van rechtswege gerangschikt worden tussen de arbeiders of bedienden; dat volgens artikel 3 onder werklíeden dient verstaan zij die gewoonlijk, voor rekening van een werkgever, handenarbeid verrichten, hetzij gedurende gans het jaar, hetzij gedurende zekere perioden van het jaar; dat voor de toepassing van dezelfde wet volgens artikel 4 onder bedienden dient verstaan zij die gewoonlijk, voor rekening van een werkgever, geestesarbeid verrichten, hetzij gedurende gans het jaar, hetzij gedurende zekere periode van het jaar;

Overwegende dat volgens deze bepalingen het wezenlijk en enig onderscheid gelegen is in de contractuele aard van de beroepsbetrekkingen tussen de werknemer en de werkgever, m.a.w. of de werknemer voor de werkgever handen- ofwel geestesarbeid verricht;

Overwegende dat deze definitíes en deze lísten van de organieke wet op de werkrechtshraden moeten gezien worden in het licht van de doelstellingen van deze wet, te weten: vaststelling van de respectievelijke bevoegdheid van iedere Kamer van de Werkrechtshraad, de Kamer voor werklíeden en de Kamer voor bedienden; verkiezing en verkiesbaarheid voor de verschillende Kamers van deze rechtshmacht; dat de artikelen 3 en 4 van de organieke wet op de Werkrechtshraden niet tot doel hebben zich uit te spreken over de aard en de natuúr zelf van het arbeidscontract, aangezien dit zou gelijk staan met uitspraak te doen over de grond van het geschil. De bepalingen door deze artikelen gegeven slaan niet op de overeenkomsten zelf maar op toestanden waarin personen verkeren; dat deze stelling kracht bijgezet wordt door een verklaring afgelegd door de bevoegde Minister bij de parlementaire voorbereiding der wet van 9 juli 1926, waar hij verklaarde dat de opsommingen van de wet van 9 juli 1926 geen ander doel hadden dan eventuele betwistingen over de bevoegdheid van de Werkrechtshraden te vermijden;

Overwegende dat het waar is dat de afhoudingen voor de maatschappelijke zekerheid gedaan werden volgens het stelsel der werklíeden, zodat volgens artikel 2 der wet van 12 juli 1957 op de bediendenpensioenen beroepene moet aangezien worden als werkmán, zolang zijn hoedanigheid voor de toekomst niet gewijzigd wordt door de Gemengde Kamer van het Arbeidsgerecht;

Overwegende dat er een niet te loochenen tegenstrijdigheid bestaat tussen de bepalingen van de wet van 19 juli 1926 op de werkrechtshraden en voornoemde wet van 12 juli 1957 op de bediendenpensioenen daar waar beiden handelen over de vaststelling van de hoedanigheid van de werknemer; dat er echter een fundamenteel onderscheid bestaat tussen beide beroepen op de Gemengde Kamer; dat waar artikel 2 der wet van 12 juli 1957 een voorziening voor de Gemengde Kamer invoert, deze laatste, voor de toepassing der wet op de bediendenpensioenen uitspraak doet ten gronde, terwijl artikel 65 der wet van 9 juli 1926 op de werkrechtshraden een Gemengde Kamer instelt met het doel alleen uitspraak te doen over betwistingen betreffende de bevoegde Kamer in hoofde van de hoedanigheid der partijen zoals vastgesteld in artikelen 3 en 4 van deze wet en niet om uitspraak te doen over de hoedanigheid zelf der partijen; hoedanigheid die de grond en reden van het geschil uitmaakt; dat derhalve

de bevoegdheid van de Gemengde Kamer een verwijzingsbevoegdheid is, zodat er voor de vaststelling van de hoedanigheid van de werknemer, werkmán of bediende andere maatstaven en criteria gelden; dat zolang geen nieuwe wet expliciet of impliciet de wet van 9 juli 1926 wijzigt, de door haar aangegeven criteria moeten aangewend worden;

Overwegende dat het dienvolgens past na te gaan of de werknemer, zijnde beroepene, hoofdzakelijk handen- of geestesarbeid verricht en of hij valt onder een der functies opgesomd in de artikelen 3 en 4 der organieke wet van 1926 op de werkrechtshraden;

Overwegende dat uit de processen-verbaal van de getuigenverhoren gehouden op 30 maart 1960 voldoende blijkt dat beroepene de garage volledig beheerde, wat met zich bracht dat hij zowel benzine gaf en reparaties uitvoerde als het geld ontving, de facturen uitschreef en de rekeningen inde; dat geen enkele getuige de eigenaar van het bedrijf, zelfs maar van nabij, kende en iedereen met beroepene handelde en hem als de gerant beschouwde:

Om deze redenen

het Arbeidsgerecht van beroep te Antwerpen, gemengde kamer, alle andere en strijdige besluiten verwerpende, rechtdoende op tegenspraak; verklaart het beroep tijdig ingeleid, regelmatig in de vorm, ontvankelijk doch ongegrond, bevestigt het eerste vonnis waarbij de zaak verwezen werd naar de Kamer voor bedienden.

BOEKBESPREKING

Vantomme Fernand. — Gids voor de praktische oefeningen in het doctoraat in de Rechten. — Brussel, Universitaire Pers, 1962, 34 blz., v5 F.

Het programma der studiën in de rechtsgeleerdheid legt de studenten in het doctoraat voor verschillende vakken een practicum op. Van de studenten wordt verwacht dat ze in de praktijk zouden toepassen wat de theorie leert.

Groot is hun verlegenheid wanneer ze voor het eerst een rechtsbibliotheek raadplegen: hoe zullen ze wegwijs worden in dat juridisch labyrint? Het is de verdienste van de schrijver een reeks raadgevingen uit eigen ervaring samengebracht te hebben over: de voorbereiding van het practisch werk, de probleemstelling, het opmaken van een plan, het speurwerk naar rechtsliteratuur en rechtspraak (uiteraard het belangrijkste onderdeel), het nauwkeurig citeren van de bronnen, waarop men zich beroept, het verwerken van de gevonden documentatie, het opstellen van de tekst. Naast dit eerste vooral praktische gedeelte bevat het werk ook een deeltje met critische beschouwingen over de bronnenleer.

Dank zij deze handige gids beschikken de studenten thans over een nuttiger wegwijzer bij het aanvatten van hun practisch werk.

Daar de Vlaamse juristen vaak stuntelig Nederlands schrijven ware het ook nuttig geweest wat aandacht aan een keurige taal te besteden en naar enkele goede taalgidsen te verwijzen (bv.: Van Dales *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, achtste druk door C. Kruyskamp, Antwerpen, De Nederlandse Boekhandel, 1961).

Frans De Pauw.

BALIELEVEN

Kring voor het Vlaamse Gezelschapsleven Antwerpen

Sinds meer dan tien jaar maakt de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen deel uit van de Kring voor het Vlaamse Gezelschapsleven Antwerpen.

Jaarlijks wordt in samenwerking met de afdeling Antwerpen van het Vlaams Economisch Verbond, het Vlaams Geneesheren Verbond, de Koninklijke Apothekersvereniging, de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging en de Vlaamse Chemische Vereniging in de Stadsfeestzaal, Meir te Antwerpen, een Galabal ingericht.

Dit bal is niet alleen toegankelijk voor de Antwerpse Confraters doch wordt van jaar tot jaar talrijker bijgewoond door advocaten bij andere balies ingeschreven.

Het bal gaat door op 26 januari 1963 om 21 uur.

Plaatsen kunnen voorbehouden worden bij het Vlaams Economisch Verbond, Schoenmarkt 31 VII, Antwerpen.

De bijdrage beloopt F 175,— per persoon (plaatsbespreking inbegrepen) en kan gestort worden op postchecknummer 489.066 van het Vlaams Economisch Verbond.

Orkest: André Coucke en zijn groot Symfonisch Amusementsorkest met « Skyliners » en « Tzigania ».

Avondkledij is verplicht. Cocktailkledij niet toegelaten.

TIJDSCHRIFTEN

Verzameling der Arresten en Adviezen van de Raad van State, jrg. 1962, n° 5 :

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1962 - n° 11 :

Stedebouw. — Aansprakelijkheid der gemeente.

Tijdschrift voor sociaal recht, jrg. 1962 - n° 7 :

Deroux A. en Viaene J. : Het rechtstatuut van de door beroepsziekte aangetaste mijnwerker.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1962 - n° 43 :

L. W. M. M. Drabbe, Een voorlopig partijverhoor ?

— J. M. Polak, Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland. — W. W. Feith, Publikatie van rechtspraak. — J. M. Van Bemelen, Het IX° Internationale strafrechtcongres.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1962 - n° 4746.

Prinses Wilhelmina. — H. Kingma Boltjes, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Onrechtmatige daad in verband met jeugdige leeftijd of geestelijke of lichamelijke tekortkoming van de veroorzaker van de schade in het ontwerp-B.W.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1962 - n° 503 :

Rechtspraak.

Ars Aequi, jrg. 1962 - n° 2 :

J. Van der Meer-Alkema, Twee nieuwe kindervetenen. — H. Drion, Rechtsvraag 73.

Journal des Tribunaux, jrg. 1962 - n° 4383 :

L. Goffin, La responsabilité de la C.E.C.A. du chef d'une « faute de service ».

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1962 - n° 10-11 :

Brevet européen. Brevet international (XXIV). — Récapitulation d'articles ou d'avis. — Avant-projet de convention relatif à un droit européen des brevets.

Recueil Dalloz, jrg. 1962 - n° 41 (Parijs) :

J. Schewin, Résidence et probation. (A propos de l'arrêt de la cour d'appel de Paris du 10 avril 1962).

Northwestern University Law Review, jrg. 1962 - n° 4 (Verenigde Staten) :

L. Nathanson, The Constitution and World Government. — L. Kutner, The Illusion of Due Process in Commitment Proceedings. — K. Devine, Foreign Establishment and the Antitrust Law : A Study of the Antitrust Consequences of the Principle Forms of Investment by American Corporations in Foreign Markets.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"